

คู่มือปฏิบัติงาน

กระบวนการการจัดบุคลากร

ไปร่วมงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนาพิธี

และงานกิจกรรมต่าง ๆ

สำนักแผนงานและกิจกรรมพิเศษ

สำนักงานแปลดี สำนักวิทยการรัฐมนตรี

คำนำ

คู่มือปฏิบัติงานฉบับนี้ เป็นคู่มือสำหรับบุคลากรของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานในการไปร่วมในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ประกอบด้วย การดำเนินการจัดบุคลากรไปร่วมงาน ประวัติด่วนสำคัญของงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี และงานศาสนพิธีต่าง ๆ หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งกายระดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นต้น ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อจะได้ทราบถึงภารกิจ กิจกรรม ลำดับงานที่ต้องปฏิบัติในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าร่วมงานต่าง ๆ

ในการจัดทำคู่มือเล่มนี้ นอกจากเพื่อประโยชน์ข้างต้นแล้ว ยังเป็นการปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานของกระบวนการการจัดข้าราชการไปร่วมในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งกำหนดให้ส่วนราชการต้องกำหนดมาตรฐานคุณภาพการปฏิบัติงานของกระบวนการ เพื่อให้บุคลากรได้นำไปปฏิบัติให้บรรลุตามข้อกำหนดของกระบวนการนั้นด้วย

สำนักงานแผนงานและกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือปฏิบัติงานเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีต่อไป

สำนักแผนงานและกิจการพิเศษ

ตุลาคม ๒๕๕๒

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	๑
วัตถุประสงค์	๑
ขอบเขต	๒
คำจำกัดความ	๒
Work Flow กระบวนการการจัดบุคคลากรไปร่วมงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ	๔
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	๕
มาตรฐานคุณภาพงาน	๕
การติดตามและประเมินผล	๑๐
เอกสารอ้างอิง	๑๐
รายชื่อผู้จัดทำ	๑๑
ภาคผนวก	

คู่มือปฏิบัติงาน
กระบวนการการจัดบุคลากร
ไปร่วมงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ

๑. บทนำ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเชิญเสด็จพระราชดำเนิน เชิญเสด็จ และการรับเสด็จในการเสด็จพระราชดำเนินหรือเสด็จไปในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานรับเสด็จพระราชอาคันตุกะหรืองานต้อนรับราชอาคันตุกะ ตลอดจนงานพิธีต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้กำหนดให้ส่วนราชการ จัดข้าราชการไปร่วมงานเนื่องในวันสำคัญของชาติในแต่ละปี

ในการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีโดยสำนักแผนงานและกิจการพิเศษ ในฐานะเป็นหน่วยงานกลางจึงมีหน้าที่ ภารกิจความรับผิดชอบการจัดข้าราชการไปเฝ้าฯ ตามหมายกำหนดการ และมอบหมายผู้แทนส่วนราชการเข้าร่วมการพระราชพิธี รัฐพิธี ศาสนพิธี การถวายราชสักการะอดีตพระมหากษัตริย์ และพิธีการวันสำคัญอื่น ๆ ตามที่รัฐบาล กำหนด แล้วแต่กรณีในนามสำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเชิญเสด็จพระราชดำเนิน เชิญเสด็จ และการรับเสด็จในการเสด็จพระราชดำเนิน หรือเสด็จไปในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานรับเสด็จพระราชอาคันตุกะ หรืองานต้อนรับราชอาคันตุกะ ตลอดจนงานพิธีต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๓๐ และโบราณราชประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทย อันดีงามและสมพระเกียรติยศ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดบุคลากรไปร่วมงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเชิญเสด็จพระราชดำเนิน เชิญเสด็จ และการรับเสด็จในการเสด็จพระราชดำเนินหรือเสด็จไปในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานรับเสด็จพระราชอาคันตุกะ หรืองานต้อนรับราชอาคันตุกะ ตลอดจนงานพิธีต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๓๐

๒.๒ เพื่อเตรียมความพร้อมของบุคลากรภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ทราบถึงภารกิจ กิจกรรม ลำดับงานที่ต้องปฏิบัติ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้อง และเป็นไปตามคำสั่งที่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

๒.๒ เพื่อให้บุคลากรภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติตนและวางตัวในการเข้าร่วมงานพิธีในโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง เป็นไปตามโบราณราชประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม และสมพระเกียรติยศ

๓. ขอบเขต

คู่มือการปฏิบัติงานเล่มนี้มีรายละเอียด และเนื้อหาครอบคลุมแนวทางการปฏิบัติในการไปร่วมงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ประกอบด้วย วิธีดำเนินการในการจัดบุคลากรไปร่วมงาน ประวัติวันสำคัญของงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี และงานศาสนพิธีต่าง ๆ หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นต้น

๔. คำจำกัดความ

กระบวนการการจัดข้าราชการไปร่วมงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ มีคำจำกัดความที่ผู้ปฏิบัติงานควรได้รับรับรู้และเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติงานได้ครอบคลุมครบถ้วน ดังนี้

๔.๑ หน่วยงานในสำนักนายกรัฐมนตรี หมายถึง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักข้าราชการแห่งชาติ สำนักงบประมาณ สำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)

๔.๒ หน่วยงานในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี หมายถึง กองกลาง กองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ศูนย์บริการประชาชน สำนักกฎหมายและระเบียบกลาง สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักตรวจราชการ สำนักแผนงาน และกิจการพิเศษ กลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง และกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

๔.๓ หมายรับสั่ง หมายถึง หมายสั่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติราชการพระราชพิธีเป็นการภายใน คอลงาสุดของหมายเขียนไว้ว่า “ทั้งนี้ให้จัดการตามวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยให้ถามผู้รับสั่งโดยหน้าที่ราชการ” แล้วลงชื่อผู้รับรับสั่ง ผู้สั่งก็คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๔.๔ หมายกำหนดการ หมายถึง เอกสารของสำนักพระราชวังแจ้งพระบรมราชโองการและกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธีพร้อมการแต่งกาย โดยมีข้อความสำคัญคือ “นายกรัฐมนตรีหรือเลขาธิการพระราชวัง รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ สั่งว่า.....” เสมอไป

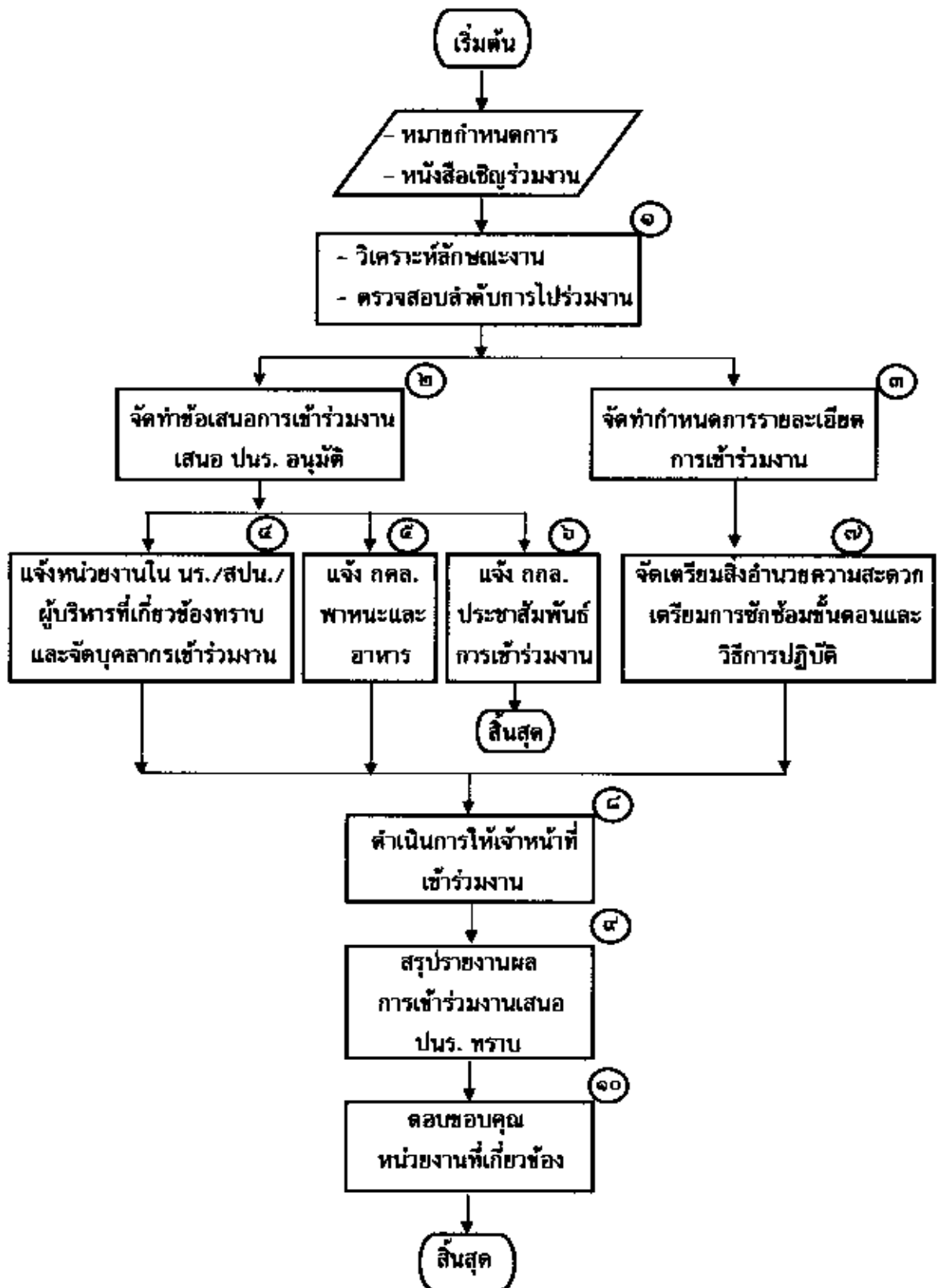
๔.๕ กำหนดการ หมายถึง เอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานโดยทั่วไปที่ทางราชการหรือส่วนเอกชนจัดทำขึ้นเอง แม้ว่างานนั้น ๆ จะเป็นงานที่เกี่ยวข้องถึงเบื้องพระยุคลบาท เช่น เป็นงานที่เสด็จพระราชดำเนิน แต่ถ้างานนั้นมิได้เป็นงานพระราชพิธี ซึ่งกำหนดขึ้นโดยพระบรมราชโองการแล้วเรียกว่า กำหนดการ ทั้งสิ้น เช่น ขั้นตอนของงานสวนสนามแสดงความสวามิภักดิ์ของทหารรักษาพระองค์ก็ใช้ว่า กำหนดการ เพราะงานนี้มิใช่พระราชพิธีที่มีพระบรมราชโองการให้จัดขึ้น หากแต่เป็นทางราชการทหารจัดขึ้นเพื่อแสดงความสวามิภักดิ์ต่อเบื้องพระยุคลบาท

๔.๖ งานพระราชพิธี หมายถึง งานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดไว้เป็นประจำตามราชประเพณี ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธี ก่อนถึงงานพระราชพิธีจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มี หมายกำหนดการพระราชพิธีที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชกรณียกิจ โดยปกติแล้วต้องมีผู้มีตำแหน่งเฝ้าฯ ในพระราชพิธีดังกล่าว เว้นแต่จะเป็นพระราชพิธีส่วนพระองค์หรือเป็นการภายใน ในปัจจุบันมีพระราชพิธีต่าง ๆ ที่คณะรัฐมนตรี และผู้มีตำแหน่งเฝ้าฯ จะไปเข้าเฝ้าฯ โดยสำนักพระราชวังได้กำหนดตารางวันพระราชพิธีประจำปีทีบุคคลสำคัญตลอดจนข้าราชการที่มีตำแหน่งเฝ้าฯ จะเข้าเฝ้าฯ ดังมีรายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก

๔.๗ งานรัฐพิธี หมายถึง งานที่รัฐบาลกราบบังคมทูลขอพระมหากษัตริย์ให้ทรงรับไว้เป็นงานรัฐพิธี มีหมายกำหนดการที่กำหนดไว้เป็นประจำ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธีหรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธาน แตกต่างจากพระราชพิธีที่ว่า แทนที่พระมหากษัตริย์จะทรงกำหนดกลับเป็นว่ารัฐบาลเป็นฝ่ายกำหนดแล้วขอพระราชทานอัญเชิญเสด็จพระราชดำเนิน ในปัจจุบันมีรัฐพิธีต่าง ๆ ที่คณะรัฐมนตรี และบุคคลสำคัญจะไปเฝ้าฯ เช่น วันสมเด็จพระนเรศวรมหาราช วันที่ระลึก ร.๓ (วันมหาเจษฎาราชเจ้า) และวันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นต้น

๔.๘ งานพิธี หมายถึง งานที่ผู้ใดก็ตามสามารถจัดขึ้นตามลัทธิตลอดจนแบบอย่าง ธรรมเนียม ประเพณี การปฏิบัติของในแต่ละสังคมหรือท้องถิ่น อาทิเช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีอุปสมบท เป็นต้น อย่างไรก็ตามอาจมีพิธีสำคัญของพระมหากษัตริย์หรือรัฐบาล แต่ไม่ได้กำหนดเป็นพระราชพิธีหรือรัฐพิธี เช่น พิธีรับรองพระราชอาคันตุกะ และพิธีรับรองผู้นำหรือประมุขต่างประเทศที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาล เป็นต้น

**ผังการปฏิบัติงาน (Work Flow) กระบวนการการจัดบุคลากรไปร่วมงานพระราชพิธี
งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ**

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ความรับผิดชอบในหน้าที่ตามกระบวนการจัดการข้าราชการในร่วมในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ต้องมีการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยมีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้

๕.๑ วิเคราะห์ลักษณะงานและตรวจลำดับการไปร่วมงาน

เมื่อได้รับหมายกำหนดการ หรือหนังสือเชิญร่วมงานนำมาวิเคราะห์ลักษณะงาน ดังนี้

๕.๑.๑ กรณีเป็นหน่วยงานระดับกรมในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

๑. จัดทำข้อเสนอมาเรียน ปนร. เพื่อลงนามถึงหน่วยงานระดับกรมในสังกัด สำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อทราบหมายกำหนดการ หรือหนังสือเชิญร่วมงาน

๒. กรณีเป็นหมายกำหนดการ ให้จัดทำข้อเสนอมาเรียน ปนร. เพื่อลงนามถึง หน่วยงานระดับกรมในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อขอความร่วมมือจัดบุคลากรไปเข้าเฝ้าฯ หน่วยงาน ละ ๕ คน ประกอบด้วยหัวหน้าคณะ ซึ่งเป็นข้าราชการระดับอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่มีตำแหน่ง เทียบเท่าขึ้นไป ตั้งแต่ระดับ ๗ หรือเทียบเท่าขึ้นไป ๒ คน และข้าราชการระดับอื่นจำนวน ๒ คน ตามลำดับเวรเฝ้าฯ ของหน่วยงานระดับกรมในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเชิญเสด็จพระราชดำเนิน เชิญเสด็จ และการรับเสด็จในการเสด็จ พระราชดำเนินหรือเสด็จไปในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานรับเสด็จพระราชอาคันตุกะ หรืองานต้อนรับ ราชอาคันตุกะตลอดจนงานพิธีต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๓๐ ดังความปรากฏในระเบียบข้อ ๖ (๑) (๒) และ ข้อ ๗ ดังนี้

ข้อ ๖ กรณีที่เป็นงานพระราชพิธี หรืองานรัฐพิธี หรืองานรับเสด็จพระราช อาคันตุกะ หรืองานต้อนรับราชอาคันตุกะ ที่เสด็จหรือเดินทางมาเยือนประเทศไทย ให้แจ้งสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรีแจ้งให้รัฐมนตรีทราบ เพื่อไปรับเสด็จแต่ละคราวด้วย กับให้กระทรวง ทบวง กรม จัดข้าราชการตามจำนวนที่สมควรไปรับเสด็จ ดังนี้

(๑) ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายอัยการ และข้าราชการฝ่าย ตุลาการ ตั้งแต่ระดับ ๗ หรือเทียบเท่าขึ้นไป

(๒) ข้าราชการทหาร และข้าราชการตำรวจ ตั้งแต่ยศพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอก และพันตำรวจเอก ขึ้นไป

ทั้งนี้ ให้จัดให้มีข้าราชการระดับอื่นประกอบด้วยตามความเหมาะสม

ข้อ ๗ กรณีที่เป็นการเสด็จพระราชดำเนิน หรือเสด็จไปในงานพิธีอื่น ๆ นอกเหนือจากข้อ ๖ ให้แจ้งกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ จัดข้าราชการไปรับ เสด็จให้สมพระเกียรติ โดยมีข้าราชการระดับอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่มีตำแหน่งเทียบเท่าขึ้นไป เป็นประธานในการรับเสด็จ

๓. จัดทำข้อเสนอแนะเรียน ปนร. เพื่อลงนามถึงหน่วยงานระดับกรมในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อขอความร่วมมือจัดบุคลากรในสังกัดเพื่อเข้าร่วมวางแผนมาลา/วางแผนพุ่มในนามสำนักนายกรัฐมนตรีหน่วยงานละ ๒ คน

๔.๑.๒ กรณีเป็นหน่วยงานในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดทำข้อเสนอแนะเรียน ปนร. เพื่อขออนุมัติจัดบุคลากร ตามคำสั่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การจัดบุคลากรไปร่วมงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกำหนดแนวทาง/หลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

ข้อ ๒.๑ ให้จัดบุคลากรไปร่วมงานถวายสักการะผู้ดำรงสิริราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ งานในโอกาสวันสำคัญในรอบปี และงานอื่น ๆ ทั้งนี้ โดยได้รับอนุมัติจากปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๒.๒ เพื่อประโยชน์ในการจัดบุคลากรไปร่วมงาน ให้จัดแบ่งบุคลากรในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยเรียงตามลำดับรายชื่อของระบบฐานข้อมูลการจัดบุคลากรเป็น ๖ กลุ่ม ดังนี้

- (๑) ข้าราชการระดับ ๑๐
- (๒) ข้าราชการระดับ ๘ ๙ และ ๙ ชข
- (๓) ข้าราชการระดับ ๗ ๗ ๖ ๘ และ ๘ ๖
- (๔) ข้าราชการระดับ ๕ ๖ และ ๖ ๖
- (๕) ข้าราชการระดับ ๑ ถึง ๔
- (๖) พนักงานราชการ และลูกจ้าง

ข้อ ๒.๓ บุคลากรที่ไปร่วมงานให้ประกอบด้วยหัวหน้าคณะคนหนึ่ง และผู้ร่วมคณะ

ข้อ ๒.๔ หัวหน้าคณะประกอบด้วยบุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๑) ถึง (๒) ในตำแหน่งผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบราชการ ผู้ตรวจสอบภายในระดับกระทรวง ผู้อำนวยการศูนย์ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้อำนวยการกอง (ยกเว้นรองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี)

ข้อ ๒.๕ การไปร่วมงานเฝ้าฯ รับเสด็จฯ งานวางแผนพุ่ม และงานวางแผนมาลา

- (๑) ให้บุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๑) เป็นหัวหน้าคณะ
- (๒) ให้บุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๓) จำนวน ๒ คน และบุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๔) จำนวน ๒ คน เป็นผู้ร่วมคณะ

ข้อ ๒.๖ การไปร่วมงานทำบุญตักบาตร งานเทศน์มหาชาติ และงานเวียนเทียน

- (๑) ให้บุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๒) เป็นหัวหน้าคณะ
- (๒) ให้บุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๓) จำนวน ๒ คน และบุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๔) จำนวน ๒ คน เป็นผู้ร่วมคณะ

ข้อ ๒.๗ การไปร่วมงานเดินริ้วขบวนอัญเชิญเครื่องราชสักการะ และวางพานพุ่ม
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

(๑) ให้บุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๒) เป็นหัวหน้าคณะ

(๒) ให้บุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๓) ถึง (๖) เป็นผู้ร่วมคณะ

จำนวนและสัดส่วนของบุคลากรในแต่ละกลุ่มให้เป็นไปตามความเหมาะสมโดย
ความเห็นชอบของปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๒.๘ การไปร่วมงานอื่นๆ นอกจากข้อ ๒.๕ ข้อ ๒.๖ และข้อ ๒.๗

(๑) ให้บุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๒) เป็นหัวหน้าคณะ

(๒) ให้บุคลากรตามข้อ ๒.๒ (๓) ถึง (๖) เป็นผู้ร่วมคณะ

จำนวนและสัดส่วนของบุคลากรในแต่ละกลุ่มให้เป็นไปตามความเหมาะสมโดย
ความเห็นชอบของปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๒.๙ ให้จัดบุคลากรไปร่วมงาน โดยเรียงตามลำดับรายชื่อของระบบฐานข้อมูล
การจัดบุคลากรในแต่ละกลุ่ม การใช้งานระบบฐานข้อมูลปรากฏตามคู่มือการใช้ระบบงาน

กรณีบุคลากรใดตามข้อ ๒.๒ (๑) ถึง (๖) คิตราชการหรือมีกิจธุระอื่นไม่สามารถ
ทำหน้าที่ได้ ให้จัดบุคลากรอื่นลำดับถัดไปในกลุ่มนั้นทำหน้าที่แทน และเมื่อบุคลากรนั้นกลับมาปฏิบัติ
หน้าที่ตามปกติแล้ว ให้ทำหน้าที่ในงานถัดไป

๕.๒ เสนอนำเรียน ปณร. เพื่อสั่งการอนุมัติ หรือลงนาม

๕.๓ เมื่อ ปณร. อนุมัติหรือลงนาม เรียบร้อยแล้ว ดำเนินการตาม ๖.๑ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์
การไปร่วมพิธี

๕.๔ กรณีหน่วยงานใน สปน. ให้ดำเนินการดังนี้

๕.๔.๑ แจ้งบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่เข้าร่วมงานเพื่อทราบ

๕.๔.๒ ดำเนินการขอใช้รถยนต์ส่วนบุคคล กรณีการขอใช้รถยนต์ในวันทำการให้ทำคำขอ
ในระบบขอใช้รถส่วนบุคคล กรณีเป็นวันเสาร์, วันอาทิตย์, วันหยุดราชการ และกรณีปฏิบัติงานนอก
เวลาราชการ หรือไปปฏิบัติงานต่างจังหวัดให้ทำหนังสือขอใช้รถยนต์ส่วนบุคคลไปยัง กคส.

๕.๔.๓ กรณีต้องมีการประชุมชี้แจง/รับรองผู้เข้าร่วมงานให้ดำเนินการขอใช้ห้องประชุม
ด้วยระบบจองห้องประชุม

๕.๔.๔ ทำหนังสือแจ้ง กคส. เพื่อดำเนินการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละงาน

๕.๔.๕ ทำหนังสือแจ้ง กคส. เพื่อขอความอนุเคราะห์จัดเจ้าหน้าที่บันทึกภาพและประชาสัมพันธ์
การไปร่วมงาน

๕.๕ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย

๕.๕.๑ วัสดุอุปกรณ์

- วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีวางพวงมาลา/วางพานพุ่ม ได้แก่ ขาดั่ง พวงมาลา พานพุ่มเงิน - พานพุ่มทอง

- วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีตักบาตรพระสงฆ์ ได้แก่ ข้าวสาร อาหารแห้ง

- วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเดินริ้วขบวนอัญเชิญเครื่องราชสักการะ และพิธีจุดเทียนชัยถวายราชสดุดี ได้แก่ ป้ายชื่อหน่วยงาน ป้ายผ้าทรงพระเจริญ พานพุ่มเงิน - พานพุ่มทอง

๕.๕.๒ อาหารว่างและเครื่องดื่ม

กรณีสานพิธีตรงกับวันเสาร์ - วันอาทิตย์ และวันหยุดราชการ จะต้องจัดเตรียมอาหารว่าง และเครื่องดื่มร้อน-เย็น รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุดถ้วยกาแฟ กระดาษเช็ดปาก เป็นต้น

๕.๕.๓ ยานพาหนะเพื่อรับรองผู้ร่วมงาน

ก่อนวันปฏิบัติงานต้องประสานกับหัวหน้าหมวดยานพาหนะ กองคลัง เพื่อขอรายชื่อพนักงานขับรถ หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่พนักงานขับรถที่ได้รับมอบหมาย นัดหมายสถานที่จอดรถ สถานที่ที่ไปร่วมงาน การแต่งกาย ตลอดจนประสานพนักงานขับรถดูแลความเรียบร้อยภายในรถ และความพร้อมของรถ เช่น น้ำมัน เครื่องปรับอากาศในรถยนต์ เป็นต้น

๕.๕.๔ ห้องประชุม

กรณีสานพิธีตรงกับวันเสาร์ - วันอาทิตย์ และวันหยุดราชการ จะต้องตรวจสอบห้องประชุมที่จะต้องใช้รับรองเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมงาน ตรวจสอบสถานที่เก็บกุญแจ และความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการบรรยายสรุป

๕.๕.๕ ตรวจสอบรายชื่อผู้แทนหน่วยงานแต่ละหน่วยในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีตามที่ได้แจ้งรายชื่อให้สำนักแผนงานและกิจการพิเศษทราบ รวมทั้งหน่วยงานภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อตามหน่วยงานให้ผู้เข้าร่วมงานลงลายมือชื่อเป็นหลักฐานการเข้าร่วมงาน ตลอดจนตอบข้อซักถามวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งกายของแต่ละหน่วยงาน ในกรณีมีข้อสงสัยในการปฏิบัติ และสรุปแนวทางปฏิบัติของหัวหน้าคณะ ดูแลความเรียบร้อยเรื่องการแต่งกายก่อนถึงกำหนดวันงาน

๕.๕.๖ การบรรยายสรุป เป็นการบรรยายชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการเข้าร่วมในพิธีต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้อง เจ้าหน้าที่สำนักแผนงานและกิจการพิเศษจะต้องบรรยายวิธีการปฏิบัติให้แก่หัวหน้าคณะและผู้เข้าร่วมพิธี โดยมีรายละเอียดคำชี้แจงขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการเข้าร่วมในพิธีต่าง ๆ ปรากฏในภาคผนวก

รายชื่องานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ

ลำดับ	พิธี	วัน	เดือน
๑	เทศกาลขึ้นปีใหม่และถวายพระพรชัยมงคล	๑	มกราคม
๒	รัฐพิธีพระบรมราชานุสรณ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (วันยุทธหัตถี)	๑๘	มกราคม
๓	พระราชกุศลมาฆบูชา	ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓	
๔	วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	๒๔	กุมภาพันธ์
๕	วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า	๓๑	มีนาคม
๖	วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์	๖	เมษายน
๗	หมายกำหนดการวันสงกรานต์	๑๓-๑๕	เมษายน
๘	รัฐพิธีพระบรมราชานุสรณ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (คล้ายวันสวรรคต)	๒๕	เมษายน
๙	พระราชพิธีฉัตรมงคล	๓-๕	พฤษภาคม
๑๐	พระราชกุศลวิสาขบูชา	ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖	
๑๑	พระราชพิธีพืชมงคลจรดมังคละแรกนาขวัญ		พฤษภาคม
๑๒	วันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	๓๐	พฤษภาคม
๑๓	วันที่ระลึกคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร	๙	มิถุนายน
๑๔	วันอาสาฬหบูชา และการพระราชกุศลเข้าพรรษา	ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘	
๑๕	วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ	๑๒	สิงหาคม
๑๖	วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันวิทยาศาสตร์	๑๘	สิงหาคม
๑๗	งานเทศน์มหาชาติ		สิงหาคม
๑๘	วันเทคโนโลยีของไทย	๑๙	ตุลาคม
๑๙	วันปิยมหาราช	๒๓	ตุลาคม
๒๐	กฐินพระราชทานสำนักนายกรัฐมนตรี		ตุลาคม
๒๑	พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน	แรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑	ตุลาคม- พฤศจิกายน

ลำดับ	พิธี	วัน	เดือน
๒๒	การถวายสักการะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันพระบิดาแห่งฝนหลวง	๑๔	พฤศจิกายน
๒๓	การถวายบังคมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในโอกาสชดสมัยคล้ายวันสวรรคต	๒๕	พฤศจิกายน
๒๔	พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๕	ธันวาคม
๒๕	การถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระราชพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย	๑๐	ธันวาคม
๒๖	วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	๒๘	ธันวาคม

ตารางกำหนดวันพระราชพิธีประจำปี
ที่บุคคลสำคัญตลอดจนข้าราชการที่มีตำแหน่งเฝ้า ฯ จะเข้าเฝ้า ฯ

ลำดับที่	ชื่อพระราชพิธี	วัน เดือน ของปี	เวลา	สถานที่	หมายเหตุ
๑	ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลมาฆบูชา	ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓	๑๖.๓๐	พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	
๒	วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์	๖ เมษายน	๑๖.๓๐	พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	มีพิธีอีกพิธีหนึ่งคู่กับ ณ ปฐมบรมราชานุสรณ์ สะพานพระพุทธยอดฟ้า ก่อนเสด็จ ฯ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
๓	สงกรานต์	๑๕ เมษายน	๑๐.๐๐ ๑๖.๓๐	หอพระสุลาลัยพิมาน หอพระธาตุมณเฑียร พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และหอพระนาก	เฉพาะที่หอพระสุลาลัยพิมาน และหอพระธาตุมณเฑียร เป็นการส่วนพระองค์ เฉพาะเจ้าหน้าที่ สำนักพระราชวัง ที่ปฏิบัติหน้าที่จึงเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวได้
๔	ฉัตรมงคล	๓ พฤษภาคม ๔ พฤษภาคม ๕ พฤษภาคม	๑๖.๓๐ ๑๖.๓๐ ๑๐.๓๐ ๑๖.๓๐	พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และปราสาทพระเทพบิดร	
๕	พิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ	สำนักพระราชวัง จะกำหนดเป็นปี ๆ ไปราวเดือน พฤษภาคม มี ๒ วัน	๑๖.๓๐	พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	มีพิธีที่เป็นรัฐพิธี ณ มณฑลพิธีสนามหลวง ในวันรุ่งขึ้นด้วย
๖	ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา	ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ (ประมาณเดือน พฤษภาคม มี ๒ วัน) วันแรก วันที่สอง	๑๖.๓๐ ๑๖.๓๐	พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	ทรงตั้งเปรียญธรรม

ลำดับที่	ชื่อพระราชพิธี	วัน เดือน ของปี	เวลา	สถานที่	หมายเหตุ
๗	พระราชพิธีทรงบำเพ็ญ พระราชกุศล ในโอกาสกษัตริย์มหัศจรรย์ สวรรคต พระบาทสมเด็จพระ พระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และพระราชกุศลทักษิณานุปทานพระบรมอัฐิ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	๙ มิถุนายน	๑๖.๓๐	พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	
๘	ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล วันอาสาฬหบูชา และเทศกาลเข้าพรรษา	- อาสาฬหบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ถ้าเป็นปีอธิกมาส ตรงกับวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ หลัง - เข้าพรรษา แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘	๑๖.๓๐ ๑๗.๐๐	พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดบวรนิเวศวิหาร	จุดเทียนพรรษา ถวายฟุ่มเทียน
๙	เฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระบรม โอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร	๒๘ กรกฎาคม	๐๙.๐๐- ๑๗.๐๐	ในพระบรมมหาราชวัง	มีการลงพระนาม และลงนามถวายพระพร
๑๐	เฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ	๑๒ สิงหาคม	๐๙.๐๐- ๑๗.๐๐	ในพระบรมมหาราชวัง	มีการลงพระนาม และลงนามถวายพระพร
๑๑	ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล วันปิยมหาราช	๒๓ ตุลาคม	๑๖.๓๐	พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	มีพิธีที่เป็นรัฐพิธี ณ พระบรมราชานุสรณ์ พระลานพระราชวังดุสิต ก่อนเสด็จ ฯ ไปยัง พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

ลำดับที่	ชื่อพระราชพิธี	วัน เดือน ของปี	เวลา	สถานที่	หมายเหตุ
๑๒	ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน	ราวเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน แรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑	ประมาณ ๑๕.๐๐	พระอารามหลวงตั้งแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ	
๑๓	เฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๕ ธันวาคม	๐๙.๐๐- ๑๗.๐๐ ๑๐.๓๐ ๑๖.๓๐	ในพระบรมมหาราชวัง พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	มีการลงพระนาม และ ลงนามถวายพระพร
๑๔	ฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๑๐ ธันวาคม	๑๐.๑๕	พระที่นั่งอนันตสมาคม	มีพิธีที่เป็นรัฐพิธี ณ พระบรมมหาราชวัง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้าตึกรัฐสภา ก่อนเสด็จ ฯ ไปยัง พระที่นั่งอนันตสมาคม

คำขึ้นจง

ข้อปฏิบัติพิธี.....

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กราบเรียน (หัวหน้าคณะ).....และท่านผู้แทนส่วนราชการสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีทุกท่าน

กระผม นาย.....เจ้าหน้าที่สำนักแผนงานและกิจการพิเศษ สำนักงานปลัด
สำนักนายกรัฐมนตรี ขออนุญาตบรรยายสรุปข้อปฏิบัติสำหรับพิธี.....
เนื่องในวัน.....ดังนี้

การวางพานพุ่ม/พวงมาลา ในวันที่.....นี้ เป็นการดำเนินการตามที่
กระทรวง.....ได้เรียนเชิญขอความร่วมมือให้สำนักนายกรัฐมนตรีนำพานพุ่ม/
พวงมาลา ถวายราชสักการะ..... ทั้งนี้ เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี
เรื่องการเฝ้ารับเสด็จฯ ของข้าราชการในงานพระราชพิธี รัฐพิธี พ.ศ. ๒๕๒๙ และระเบียบสำนักนายก
รัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเชิญเสด็จพระราชดำเนินฯ พ.ศ. ๒๕๓๐

คณะของสำนักนายกรัฐมนตรีจะออกเดินทางจากท่าเมืงรัฐบาลในเวลาประมาณ.....น.
โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้จัดรถยนต์สำหรับการเดินทางรวม.....คัน ซึ่งขณะนี้
ได้จอดรออยู่บริเวณลานจอดรถด้านล้างแล้ว รวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่คณะ
รวม.....ท่าน คือ

สำหรับการปฏิบัติเมื่อเดินทางไปถึง.....ซึ่งตั้งอยู่ที่.....
โดยจะใช้เส้นทาง..... นั้น ขอความกรุณาทุกท่านลงจากรถพร้อมกันและ
ตั้งแถวในลักษณะแถวหน้ากระดาน ๔ หรือ ๕ แถว หรือขนาดตามความเหมาะสมของสถานที่/จุดรวมพล
โดยขอความกรุณาให้ข้าราชการหญิงอยู่ด้านหน้าข้าราชการชายเรียงต่อด้านหลัง และให้พิจารณา
ความสูงต่ำเป็นหลักด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสวยงามสมพระเกียรติยศ

ในการนี้ ผู้ถือพานพุ่มจะยืนหน้าแถวโดยมี.....ในฐานะที่ได้รับมอบหมาย
จากท่านปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีให้ทำหน้าที่หัวหน้าคณะจะยืนอยู่ด้านหน้าสุด

เมื่อจัดแถวเรียบร้อยแล้วจะมีผู้เรียนเชิญให้ขบวนเคลื่อนที่ไปยังจุดที่จะถวายพานพุ่ม เมื่อขบวน
พร้อม ณ จุดถวายพานพุ่มแล้วจะมีเจ้าหน้าที่บอกแถวให้ถวายความเคารพต่อ.....
ด้วยการกระทำวันทยหัตถ์ (สาธิต)

เนื่องจากทุกท่านสวมหมวกจึงขอท่านยกมือขวาขึ้น นิ้วทั้ง ๕ เรียงชิดติดกัน นำปลายนิ้วกลาง
และที่ขอบกระบังหมวก โดยยกข้อศอกขึ้นในลักษณะขนานกับพื้นและกระทำวันทยหัตถ์ค้างไว้เช่นนี้
ตลอดกระบวนขึ้นคอนพิธีการ จนกระทั่งท่านหัวหน้าและคณะถวายพานพุ่มดอกไม้เสร็จสิ้นทุกขั้นตอน
แล้วจึงจะลดมือลงได้

ในระหว่างที่ท่านกระทำวันทยหัตถ์ค้างไว้นั้น ท่านหัวหน้าคณะจะลดมือลง เพื่อรับพานพุ่มจาก
ผู้ถือพานพุ่มแล้วนำไปวางในที่ที่กำหนด และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการขั้นตอนพิธีการ ท่านหัวหน้าคณะ
จะเดินกลับมาประจำจุดเดิมบริเวณที่ตั้งแถวของสำนักนายกรัฐมนตรีและจะกระทำวันทยหัตถ์อีกครั้งหนึ่ง
ซึ่งในขณะนั้นทุกท่านได้กระทำวันทยหัตถ์ค้างไว้ตั้งแต่เริ่มต้นพิธีแล้ว ในครั้งนี้ขอให้ท่านหัวหน้าคณะ
และท่านทั้งหลายกรุณาทำวันทยหัตถ์ค้างไว้ต่อไปอีกสักครู่หนึ่งเพื่อให้การถ่ายภาพประชาสัมพันธ์เป็นไป
อย่างเรียบร้อยและสวยงาม

เมื่อท่านหัวหน้าคณะลดมือลง ขอให้ทุกท่านกรุณาลดมือลงโดยพร้อมเพรียงกันด้วย หลังจากนั้น
จะมีเจ้าหน้าที่นำท่านเดินทางออกจากลานพระบรมราชานุสาวรีย์เพื่อกลับไปขึ้นรถซึ่งจอดรออยู่ในที่ซึ่ง
จะได้แจ้งให้ทราบในโอกาสต่อไป ทั้งนี้ จะมีเจ้าหน้าที่ของ สปน. ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก
ทุกขั้นตอนจนเสร็จสิ้นกระบวนการพิธีการ

กระผมคาดว่าคณะของเราจะใช้เวลาเดินทางจากทำเนียบรัฐบาลถึง.....
ภายใน.....นาที่ และจะใช้เวลาที่ลานพระบรมราชานุสาวรีย์อีกประมาณ ๑๕ นาที่ ทั้งนี้
ขึ้นอยู่กับสภาพการจราจรและความคับคั่งในบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์ ซึ่งคาดว่าจะเสร็จพิธี
ได้ภายในเวลาประมาณ.....น. โดยคณะของสำนักนายกรัฐมนตรีจะกระทำพิธีให้แล้วเสร็จ
ก่อนที่ผู้แทนพระองค์จะเดินทางมาถึงบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์ในเวลา.....น.

กระผมขออนุญาตกราบเรียนท่านทั้งหลายว่า ในการดำเนินการสำหรับวันนี้หากมีปัญหา
ในการปฏิบัติตามกระบวนการขั้นตอนพิธีการ หรือแม้แต่เกิดข้อขัดข้องด้วยสาเหตุส่วนตัวประการใดก็ตาม
ขอความกรุณาท่านแจ้งให้เจ้าหน้าที่ส่วนกิจการเฉลิมพระเกียรติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทราบได้ทันที คณะของกระผม ยินดีที่จะอำนวยความสะดวกและร่วมรับใช้ทุกท่านเพื่อแก้ไขปัญหา
ข้อขัดข้องทั้งหลายอย่างเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ

ทั้งนี้ ในทางตรงกันข้ามหากการดำเนินการใดที่ได้กระทำอันเป็นการล่วงเกินหรือไม่เป็นที่พอใจ
หรือเป็นเหตุทำให้คณะของท่านไม่ได้รับความสะดวกสบาย กระผมและคณะกราบขอประทานโทษไว้
ณ โอกาสนี้ด้วย

ไม่ทราบว่ ท่านใดจะมีข้อซักถามเพิ่มเติมอีกหรือไม่ หากไม่มีข้อซักถามแล้ว ในโอกาสนี้
กระผมขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาเพื่อมาร่วมในพิธี.....
ในนามสำนักนายกรัฐมนตรี ด้วย

ลำดับต่อไป กระผมขอกราบเรียนเชิญ..... (หัวหน้าคณะ).....และท่านผู้แทนส่วนราชการ
ทุกท่านกรุณาสี้นรถได้ที่บริเวณลานจอดที่บันไดทางขึ้นครับ

.....ขอกราบขอบพระคุณครับ.....

๕.๖ สรุปผลการดำเนินการและจัดทำหนังสือขอบคุณ

สรุปผลการดำเนินการและจัดทำหนังสือขอบคุณหน่วยงานที่เข้าร่วมพิธี ตลอดจนทำหนังสือขอเบิกค่าปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม

๖. มาตรฐานคุณภาพงาน

เพื่อให้กระบวนการการจัดข้าราชการไปร่วมในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพงานไว้ ๒ เรื่อง ได้แก่

๖.๑ มาตรฐานเรื่องระยะเวลา

เพื่อให้การดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่การดำเนินการตาม Work Flow ไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	รวม
	๑ วัน	๑ วัน	๒ วัน			๑ วัน	๑ วัน	๑ วัน	๑ วัน	๑ วัน	๘ วัน

- หมายเหตุ - ระยะเวลาดำเนินการร่วมนับเฉพาะขั้นตอนที่อยู่ในการดำเนินการของ
สำนักแผนงานและกิจการพิเศษเท่านั้น
- ขั้นตอนดำเนินการคู่ขนานกันนับระยะเวลาเดียวกัน

๖.๒ มาตรฐานเรื่องคุณภาพ

เพื่อให้กระบวนการการจัดข้าราชการไปร่วมในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ จึงได้มีการกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพการดำเนินงานไว้ ดังนี้

๖.๒.๑ การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของกระบวนการ และคำเป้าหมายของตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของกระบวนการได้คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพงาน ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงานที่ได้รับจากการไปร่วมงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานศาสนพิธี และงานกิจกรรมต่าง ๆ มากำหนดตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ๕ ประเด็น ดังนี้

ตัวชี้วัด : ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ระดับ ๑ ความพึงพอใจด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ

ระดับ ๒ ความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

ระดับ ๓ ความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ระดับ ๔ ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ

ระดับ ๕ ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ โดยเน้น

วาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมภิบาล และการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ

คำเป้าหมายของตัวชี้วัด ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการร้อยละ ๘๕
เกณฑ์การให้คะแนน

ช่วงปรับเกณฑ์การให้คะแนน -/+ ร้อยละ ๕ ต่อ ๑ คะแนน โดยกำหนดเกณฑ์
การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
๑	ร้อยละ ๖๕
๒	ร้อยละ ๗๐
๓	ร้อยละ ๗๕
๔	ร้อยละ ๘๐
๕	ร้อยละ ๘๕

๗. การติดตามและประเมินผล

กำหนดการติดตามและประเมินผลไว้ ดังนี้

๗.๑ วิธีการประเมินผล

๗.๑.๑ การประเมินผลมาตรฐานเรื่องระยะเวลา โดยการเปรียบเทียบระยะเวลาที่
ดำเนินการจริง กับระยะเวลามาตรฐานที่กำหนด

๗.๑.๒ การประเมินผลตัวชี้วัด โดยตรวจเอกสารประเด็นสำรวจความพึงพอใจ ๕ ประเด็น

๘. เอกสารอ้างอิง

๑. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเชิญเสด็จพระราชดำเนิน เชิญเสด็จ
และการรับเสด็จในการเสด็จพระราชดำเนิน หรือเสด็จไปในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี งานรับเสด็จ
พระราชอาคันตุกะ หรืองานต้อนรับราชอาคันตุกะ ตลอดจนงานพิธีต่างๆ พ.ศ. ๒๕๓๐

๒. คำสั่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๗๑/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐
เรื่อง การจัดข้าราชการไปร่วมงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี และงานศาสนพิธีต่างๆ เพื่อจัดบุคลากรเข้า
ร่วมการพระราชพิธี รัฐพิธี ศาสนพิธี การถวายราชสักการะอดีตพระมหากษัตริย์ และพิธีการวัน
สำคัญอื่นๆ

๓. หนังสือการแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
(พิมพ์ครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๔๕)

๕. รายชื่อผู้จัดทำ

๑. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและกิจการพิเศษ

๒. ผู้อำนวยการส่วนกิจการเฉลิมพระเกียรติ

๓. นายอนนท์ ปอดดทุกข์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

๔. น.ส.ชิตชนก ถาวร นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักแผนงานและกิจการพิเศษ

ทำเนียบรัฐบาล ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๑ ๗๒๓๓

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๗๔

ภาคผนวก

ใบแจ้งชื่อข้าราชการ

การไปร่วมร่วมพิธีวางพวงมาลา/วางพานพุ่มถวายราชสักการะ.....

เนื่องในโอกาสวัน.....

ในวัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อหน่วยงาน.....

ขอส่งข้าราชการไปร่วมพิธีฯ จำนวน.....คน คือ

๑. นาย/นาง/นางสาว

ตำแหน่งระดับ

๒. นาย/นาง/นางสาว

ตำแหน่งระดับ

(ลงชื่อ).....ผู้แจ้ง

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....

โทร.

หมายเหตุ กรุณาส่งใบแจ้งชื่อผู้แทนไปที่
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักแผนงานและกิจการพิเศษ
หมายเลขโทรสาร. ๒๒๘๐ ๔๐๗๔ โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๑ ๗๒๓๓
ภายในวัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ..... ด้วย จักขอบคุณมาก

ใบแจ้งชื่อผู้แทน
ไปร่วมเดินริ้วขบวนสัณเฑาะว์เครื่องราชสักการะและพิธีจุดเทียนถวายพระพรชัยมงคล
งานเฉลิมพระเกียรติ.....

ชื่อหน่วยงาน.....

ขอส่งผู้แทน จำนวน ๑๐ คน คือ

๑. นาย/นาง/นางสาว.....	ตำแหน่ง.....
๒ นาย/นาง/นางสาว.....	ตำแหน่ง.....
๓ นาย/นาง/นางสาว.....	ตำแหน่ง.....
๔ นาย/นาง/นางสาว.....	ตำแหน่ง.....
๕ นาย/นาง/นางสาว.....	ตำแหน่ง.....
๖ นาย/นาง/นางสาว.....	ตำแหน่ง.....
๗ นาย/นาง/นางสาว.....	ตำแหน่ง.....
๘ นาย/นาง/นางสาว.....	ตำแหน่ง.....
๙ นาย/นาง/นางสาว.....	ตำแหน่ง.....
๑๐ นาย/นาง/นางสาว.....	ตำแหน่ง.....

(ลงชื่อ).....ผู้แจ้ง

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....

โทร.

หมายเหตุ กรุณาส่งใบแจ้งชื่อผู้แทนไปที่
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักแผนงานและกิจการพิเศษ
หมายเลขโทรสาร. ๒๒๔๐ ๔๐๗๔ โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๑ ๗๒๓๓
ภายในวัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ..... ด้วย จักขอบคุณมาก

รายชื่อผู้เข้าร่วมพิธีวางพวงมาลา/วางพานพุ่มถวายราชสักการะ.....

เนื่องในโอกาสวัน.....

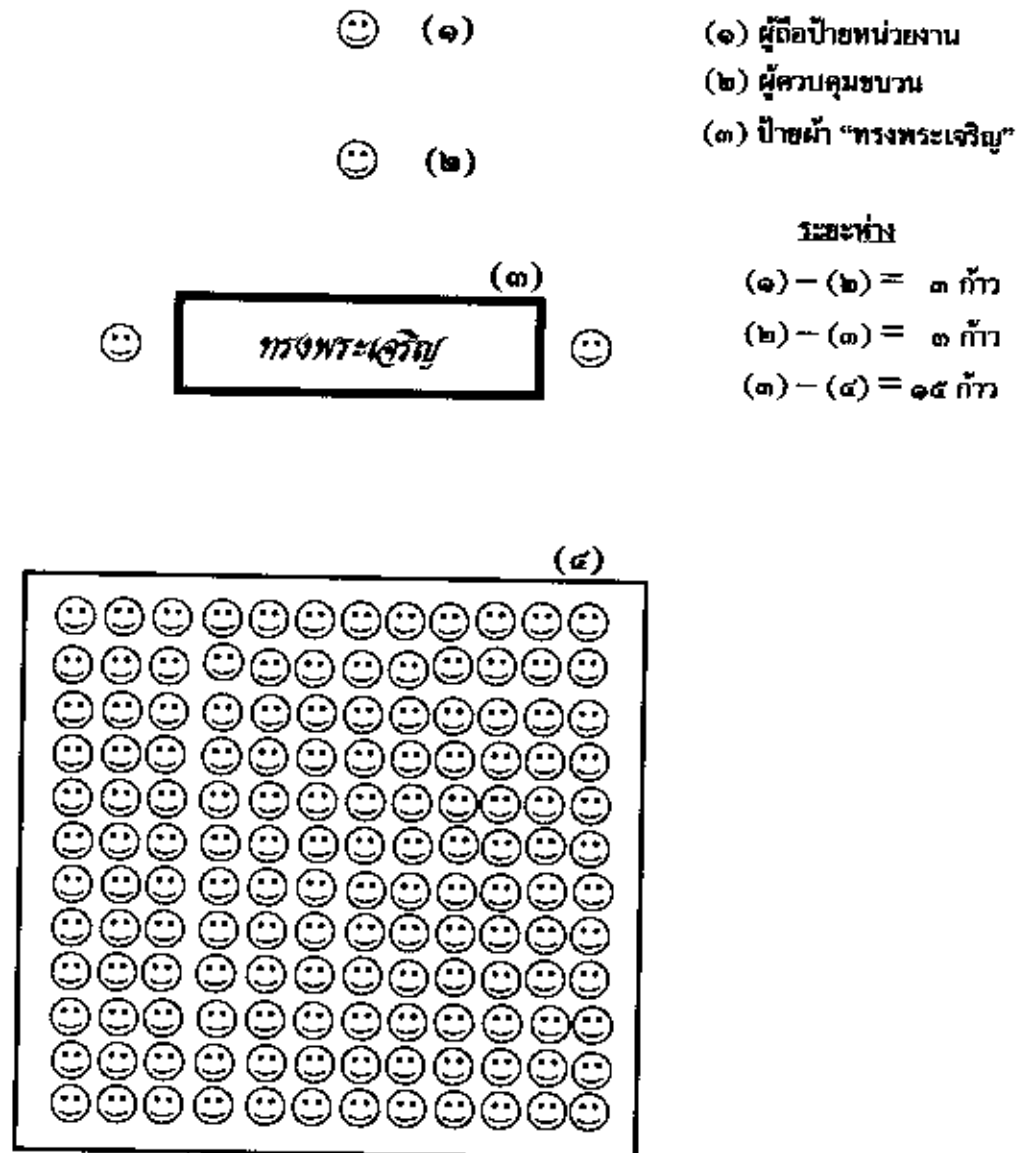
ในวัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ณ.....

หน่วยงาน/ชื่อ-สกุล	ระดับ	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี			หัวหน้าคณะ ช่างภาพ
๑.			
๒.			
๓.			
๔.			
๕.			
๖.			
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี			
๑.			
๒.			
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี			
๑.			
๒.			
สำนักข่าวกรองแห่งชาติ			
๑.			
๒.			
สำนักงานประภาณ			
๑.			
๒.			

หน่วยงาน/ชื่อ-สกุล	ระดับ	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ ๑. ๒.			
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ๑. ๒.			
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ๑. ๒.			
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๑. ๒.			
สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ๑. ๒.			
กรมประชาสัมพันธ์ ๑. ๒.			
สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ๑. ๒.			

ตัวอย่างการจัดวีชบวนอันเชิญเครื่องราชสักการะ

จำนวนผู้เดินในวีชบวนของสำนักนายกรัฐมนตรื

- เดินในแถว จำนวน ๑๔๔ คน
- เดินนำขบวน จำนวน ๑ คน
- ถือป้ายหน่วยงาน จำนวน ๑ คน
- ถือป้ายผ้า จำนวน ๒ คน

ประวัติความเป็นมา ของงานพิธีต่าง ๆ

“วันขึ้นปีใหม่”

วันขึ้นปีใหม่ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า “ปี” หมายถึง เวลาชั่วโลกโคจรรอบดวงอาทิตย์ครั้งหนึ่งราว ๓๖๕ วัน เวลา ๑๒ เดือนตามสุริยคติ

การกำหนดวันขึ้นปีใหม่ถือเอาทางจันทรคติเป็นหลักต่อมาได้ถือเอาทางสุริยคติแทนโดยกำหนดให้วันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๒ เป็นต้นมา ในสมัยนั้นทางราชการเรียกว่า “วันตรุษสงกรานต์” ต่อมาได้มีการพิจารณาเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น ซึ่งมีหลวงวิจิตรวาทการ เป็นประธานกรรมการ ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่เป็นวันที่ ๑ มกราคม โดยเริ่มกำหนดตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๔ เป็นต้นไป

กิจกรรมที่ชาวไทยส่วนใหญ่มักจะยึดถือปฏิบัติในวันขึ้นปีใหม่ได้แก่

๑. การทำบุญตักบาตร โดยอาจตักบาตรที่บ้าน หรือไปที่วัดหรือตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ทางราชการเชิญชวนไปร่วมทำบุญ
๒. การกราบขอพรจากผู้ใหญ่ และอวยพรเพื่อนฝูง การมอบของขวัญ การมอบช่อดอกไม้ หรือการส่งบัตรอวยพร
๓. การจัดงานรื่นเริง การจัดเลี้ยงในหมู่เพื่อนฝูง ญาติพี่น้องหรือตามหน่วยงานต่าง ๆ

คติข้อคิดในวันขึ้นปีใหม่

เมื่อวันเวลาผันเปลี่ยนเวียนไปครบ ๑ ปี เราได้สู่อุดมพลอดภัยมาจนถึงวันขึ้นปีใหม่ ขอให้ลองมองย้อนหลังกลับไปคิดว่า วันเวลาที่ผ่านมานั้นเราได้ใช้มันอย่างคุ้มค่าหรือเปล่า และได้กระทำความงามความดีอันใดไว้บ้างควรหาโอกาสกระทำให้ยิ่งขึ้นทุกปี ในขณะที่เดียวกันเราได้กระทำความผิดหรือสิ่งใดที่ไม่ถูกต้องไว้หรือไม่ หากมีต้องรีบปรับปรุงแก้ไขตัวเอง

“วันสมเด็จพระนเรศวรมหาราช”

วันสมเด็จพระนเรศวรมหาราช หมายถึง วันระลึกสมเด็จพระนเรศวรมหาราชพระมหากษัตริย์ผู้ทรง
เสียสละความสุขส่วนพระองค์เสี่ยงพระชนม์ชีพต่อสู้ราชศัตรู และทรงกระทำยุทธหัตถีมีชัยชนะ
พระมหาอุปราชา และทรงกอบกู้เอกราชประกาศอิสรภาพจากการเสียกรุงครั้งที่ ๑

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระกฤดาภินิหาร ในความเป็นนักรบที่
กล้าหาญซึ่งได้รับการยกย่องสรรเสริญในวีรกรรมที่ได้ทรงประกาศอิสรภาพทำให้เมืองไทยพ้นจากอำนาจ
ของพม่า และเมื่อพม่ายกกองทัพมาเหยียบย่ำพื้นแผ่นดินไทยให้ตกอยู่ในอำนาจ สมเด็จพระนเรศวรได้
ทรงกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา ได้รับชัยชนะอย่างมหัศจรรย์ เป็นที่เลื่องลือพระบรมเดชานุภาพ
ไปยังประเทศใกล้เคียง เมื่อเสร็จสงครามยุทธหัตถีแล้ว สมเด็จพระนเรศวรมหาราช โปรดให้สร้างสถูป
เป็นอนุสรณ์ไว้ที่ทุ่งหนองสาหร่าย ตำบลตระพังตรุ ตรงกับที่ทรงทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา เรียกกัน
ว่า “เจดีย์ยุทธหัตถี”

ในปีต่อมา รัฐบาลได้ตระหนักถึงพระราชวีรกรรมและคุณูปการอันยิ่งใหญ่ที่สมเด็จพระนเรศวร
มหาราช ทรงมีต่อประเทศไทยอันควรจะได้เทิดทูนพระเกียรติยศให้ปรากฏเป็นพระบรมราชานุสาวรีย์
และประกาศให้ตั้งวันที่ ๒๕ มกราคมของทุกปี เป็นวันสำคัญวันหนึ่งของชาติไทยและกองทัพไทย

“วันมาฆบูชา”

วันมาฆบูชา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ กลางเดือน ๓ หรือประมาณราวเดือนกุมภาพันธ์ แต่หากเป็นปีอธิกมาส (ปีที่มีเดือน ๔ สองหน) วันมาฆบูชาจะเลื่อนไปเป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำกลางเดือน ๔ หรือประมาณเดือนมีนาคม วันมาฆบูชา ย่อมาจากคำว่า “มาฆปรินิพพาน” แปลว่า “การบูชาพระในวันเพ็ญเดือน ๓” ถือเป็นวัน “จาตุรงคสันนิบาต” แปลว่า การประชุมอันประกอบด้วยองค์ ๔ ซึ่งเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์เกิดขึ้นพร้อมกันในสมัยพุทธกาลคือ

๑. ภิกษุสงฆ์ที่มาประชุมจำนวน ๑,๒๕๐ รูปล้วนเป็นพระอรหันต์ซึ่งฉฬภังค์

๒. ภิกษุสงฆ์เหล่านั้นล้วนเป็นผู้ที่พระพุทธองค์ทรงบวชให้ทั้งนั้น

๓. ภิกษุสงฆ์เหล่านั้นมาประชุมกันเองโดยมิได้นัดหมายกันไว้

๔. วันที่มาประชุม ตรงกับวันเพ็ญเดือนมาฆะ (วันเพ็ญกลางเดือน ๓) เป็นวันที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนา อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ โอวาทปาฏิโมกข์ คือ ข้อธรรมย่ออันเป็นหลักหรือหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา ๓ ประการ ได้แก่

๑. ไม่ทำความชั่วทั้งปวง

๒. ทำความดีให้ถึงพร้อม

๓. ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส

ข้อเสนอแนะ ในวันมาฆบูชา

- ควรไปร่วมพิธีเวียนเทียน เพื่อสืบทอดประเพณีอันดีงามของไทยและเป็นการร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา
- ตามสถานที่ราชการ สถานที่ศึกษา และที่วัด ควรจัดให้มีนิทรรศการ การบรรยายฉายสไลด์หรือบรรยายธรรม เกี่ยวกับวันมาฆบูชา ฯลฯ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป

“วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย”

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกา และสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีในรัชกาลที่ ๑ ประสูติเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๓๑๐ ณ ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ขณะนั้นพระราชบิดายังดำรงตำแหน่งเป็นหลวงยกกระบัตร เมืองราชบุรี และพระราชมารดาเป็นหญิงสามัญชาวตำบลอัมพวา ชื่อว่า นาค พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างใหญ่หลวงทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เป็นทั้งนักรบ นักปราชญ์ และมีพระปรีชาสามารถ ยอดเยี่ยมในทางกวีและทางดนตรี ยามว่างจากการกิจสงคราม ได้ทรงทะนุบำรุง บ้านเมือง ทางด้าน ศาสนา การศึกษา ศิลปะ และวรรณกรรมโดยทรงเป็นผู้นำด้วยพระองค์เอง รัชสมัยของพระองค์ จึงได้รับการยกย่องว่าเป็น ยุคทองแห่งวรรณคดี ผลงานของพระองค์มีมากมาย เช่น บทพระราชนิพนธ์ เรื่องอิเหนา รามเกียรติ์ บทละครนอกเรื่องไกรทอง สังข์ทอง กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน เสภาเรื่อง ชุนช้างขุนแผน การใช้ธงช้างเผือก การสร้างนครเขื่อนขันธ์ (อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ) โปรดให้สร้างวัดอรุณราชวราราม ทรงปั้นพระพักตร์พระประธานด้วยพระองค์เอง และทรงแกะสลักบานประตูพระวิหารวัดสุทัศน์เทพวราราม ทั้งงดงามมาก เป็นต้น ด้วยพระเกียรติคุณของพระองค์ท่าน องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือองค์การยูเนสโก ได้ยกย่องให้พระองค์ เป็นบุคคลสำคัญของโลกใน พ.ศ.๒๕๑๐ และเมื่อถึงวันคล้ายวัน พระบรมราชสมภพ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ของทุกปี ชาวจังหวัดสมุทรสงคราม และคณะกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้พร้อมใจกันจัดพิธีถวายบังคมบำเพ็ญกุศลถวายแด่พระองค์ท่าน และจัดงานเฉลิมพระเกียรติ เป็นประจำทุกปี โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จมาเป็นองค์ประธานในพิธี

“วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า”

วันพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า ตรงกับวันที่ ๓๑ มีนาคม เป็นวันที่ระลึกถึงวันคล้ายวันพระราชสมภพของรัชกาลที่ ๓ ที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจในการทำนุบำรุงบ้านเมืองทั้งในด้านการศาสนา การศึกษา และอื่นๆ อีกมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง

ทางราชการถือเป็นวันสำคัญของชาติ เพื่อให้รัฐบาลและประชาชนชาวไทยได้รำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ทรงมีต่อราษฎรและแผ่นดินไทย พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหajesภูาบดินทร์พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในรัชสมัยแห่งการครองราชย์นั้น ทรงปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุขและพัฒนาให้ชาติไทย มีความเจริญรุ่งเรืองในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการเมือง การทหาร ที่ทรงทำนุบำรุง และสามารถรักษาความเป็นชาติอธิปไตยไว้ได้

ครั้นเมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตล่วงเลยมา ๔๓ ปี พระองค์ก็ยังได้โปรดพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ “เงินถุงแดง” ไว้เพื่อประโยชน์แก่แผ่นดิน และเงินจำนวนนี้สามารถใช้กอบกู้เอกราชในดินแดนบางส่วนและรักษาอำนาจอธิปไตยไว้ได้จนทุกวันนี้ ประชาชนชาวไทยและรัฐบาลจึงพร้อมใจกันประดิษฐานพระราชานุสาวรีย์ ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ หน้าวัดราชนัดดาราม ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ทางราชการได้มีการถวายพระราชสมัญญาว่า “พระมหาเจษฎาราชเจ้า” และได้ใช้ชื่อวันงานใหม่ว่า “วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า”

**“วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์”**

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศวันที่ ๖ เมษายน ของทุกปี เป็นวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ เริ่มตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๖๒ เป็นต้นมา เพื่อให้ชาวไทยได้มีโอกาสแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกรัชกาล ที่ได้ทรงสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานีของสมัยรัตนโกสินทร์ และได้ทรงสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้ารุ่งเรือง นำความร่มเย็นผาสุกมาสู่อาณาประชาราษฎร์ทุกยุคสมัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพิธีถวายบังคมพระบรมรูปพระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกรัชกาล ที่ประดิษฐานไว้ ณ ปราสาทพระเทพบิดร ในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ด้านวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในวันนี้มีรัฐพิธีถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่บริเวณเชิงสะพานปทุมบรมราชานุสรณ์ หรือสะพานพระพุทธยอดฟ้า ซึ่งตามปกติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธี หรืออาจโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์ไปปฏิบัติพระราชกิจแทนก็ได้

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่นานัปการ เป็นคุณแก่ชาติบ้านเมือง ทรงเป็นต้นราชสกุลวงศ์มีพระมหากษัตริย์สืบเชื้อสาย เป็นประมุขแห่งพระราชอาณาจักรไทยอย่างมั่นคงตราบจนปัจจุบัน ดังนี้

๑. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (พ.ศ.๒๓๕๒-๒๓๖๗)
๒. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๓๖๗-๒๓๙๓)
๓. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๓๙๔-๒๔๑๑)
๔. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๔๑๑-๒๔๕๓)
๕. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๔๕๔-๒๔๖๗)
๖. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๔๖๘-๒๔๗๖)
๗. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (พ.ศ.๒๔๗๖-๒๔๘๙)
๘. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (พ.ศ.๒๔๘๙-ปัจจุบัน)

พระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์ ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจ เพื่อรักษาบ้านเมือง และทรงสร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่าง ๆ นานัปการ ทรงขจัดทุกข์บำรุงสุขพสกนิกร ให้มีความร่มเย็นผาสุก ตลอดมาตราบจนถึงปัจจุบัน

พระมหากษัตริย์ในพระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้ปวงชนชาวไทยจึงเกิดทูลไว้น้อมเศียรเกล้าด้วยความจงรักภักดี

วันจักรี ตรงกับวันที่ ๖ เมษายนของทุก ๆ ปี จึงเป็นวันสำคัญของชาติที่ชาวไทยทุกคนควรประจักษ์ทั่วกัน และพึงควรกระทำความดีนำความเจริญเป็นปึกแผ่นมาสู่แผ่นดินถิ่นเกิด ร่วมแรงร่วมใจกันปกป้องรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อสนองพระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ตลอดไป การประกอบพิธีถูกจัดขึ้นที่บริเวณเชิงสะพานปรมมรรคาอนุสรณ์ จัดให้มีงานรัฐพิธี พิธีถวายราชสักการะบูชาพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชของทุก ๆ ปี

“วันสงกรานต์”

คำว่า “สงกรานต์” มาจากภาษาสันสกฤตว่า “ส-กรานต” แปลว่า ก้าวขึ้น ย่างขึ้น หรือก้าวขึ้น การย้ายที่ เคลื่อนที่ คือพระอาทิตย์ย่างขึ้น สู่ราศีใหม่ หมายถึงวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งตกอยู่ในวันที่ ๑๓, ๑๔, ๑๕ เมษายนทุกปี แต่วันสงกรานต์นั้นคือ วันที่ ๑๓ เมษายน เรียกว่า วันมหาสงกรานต์ วันที่ ๑๔ เป็น วันเนา วันที่ ๑๕ เป็นวันเถลิงศก

ก่อนที่จะถึงวันสงกรานต์เป็นปีใหม่แบบไทยนั้น สมัยโบราณเราถือเอาวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือนอ้าย เป็นวันขึ้นปีใหม่ ครั้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๒ สมัยรัชกาลที่ ๕ ได้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่เป็นวันที่ ๑ เมษายน และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ จอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้ประกาศให้วันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ จนปัจจุบัน อันเป็นการนับแบบสากล

กิจกรรมวันสงกรานต์

๑. ทำบุญตักบาตร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ชีวิต
๒. ปลอญนกลปล่อยปลา คนไทยมีความเชื่อว่าการปล่อยนกปล่อยปลาถือว่าเป็นการอโหสิกรรม และชำระบาปในส่วนที่ตนเป็นผู้ก่อ อีกทั้งทำให้เคราะห์ร้ายที่จะเกิดขึ้นหมดไป
๓. ให้ทานแก่ผู้ที่ยากจน เช่น คนชรา เด็กพิการ เด็กกำพร้า เป็นต้น
๔. สรงน้ำพระพุทธรูป และสรงน้ำพระภิกษุสามเณร
๕. การรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ ได้แก่ บิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่ และบุคคลที่มีพระคุณ การรดน้ำผู้ใหญ่ ในวันสงกรานต์นี้ด้วยต้องการขอขมาสิ่งที่อาจจะล่วงเกินผู้ใหญ่ ในบางครั้ง รวมถึงเป็นการขอพรเพื่อเป็นสิริมงคล และข้อคิดเตือนใจแก่ตนเอง
๖. การละเล่นสาดน้ำ ประเพณีนี้ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของวันสงกรานต์เลยทีเดียว ด้วยงานฉลองวันสงกรานต์นั้นเป็นช่วง ฤดูร้อน ประเพณีเริ่มจากการที่มีการสรงน้ำพระ และรดน้ำญาติผู้ใหญ่ การเล่นสาดน้ำนั้นนิยมกันในหมู่ของหนุ่มสาว น้ำที่ใช้สาดกันนั้นจะใส่น้ำอบ น้ำหอม

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

“วันฉัตรมงคล”

วันฉัตรมงคล เป็นวันที่ระลึกในการครบรอบปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงรับพระบรมราชาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทยโดยสมบูรณ์ คือ พระองค์ได้ขึ้นครองราชสมบัติสืบต่อจากสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาอยู่ ณ ทวีปยุโรป จนกระทั่งทรงบรรลุนิติภาวะแล้วจึงได้เสด็จนิวัติในประเทศไทย และรัฐบาลไทยได้น้อมเกล้าฯ จัดพระราชพิธีบรมราชาภิเษกถวาย เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ เหล่าพสกนิกรชาวไทย ได้ถือเอาวันที่ ๕ พฤษภาคม ของทุกปี เป็นวันฉัตรมงคลรำลึก

งานพระราชพิธีฉัตรมงคล เป็นเครื่องหมายยืนยันว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติมาครบรอบปีด้วยดีอีกวาระหนึ่ง และตลอดเวลาที่ผ่านมามี พระองค์ได้ประกอบพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและปวงชนชาวไทยนับอเนกอนันต์ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ประชาชนชาวไทยจึงได้จัดให้มีการเฉลิมฉลองเนื่องในวันฉัตรมงคลเป็นประจำ

“วันวิสาขบูชา”

วันวิสาขบูชา หมายถึง การบูชาในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ เป็นวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ๓ ประการ คือ เป็นวันประสูติ ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า และปรินิพพาน

ความหมาย คำว่า “วิสาขบูชา” หมายถึงการบูชาในวันเพ็ญเดือน ๖ วิสาขบูชา ส่อมาจาก “วิสา - ขบูรณมีบูชา” แปลว่า “การบูชาในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ” ถ้าปีใดมีอธิกมาส คือ มีเดือน ๘ สองหน ก็เลื่อนไปเป็นกลางเดือน ๗

ความสำคัญของวันวิสาขบูชา

พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และเสด็จดับขันธปรินิพพาน เวียนมาบรรจบในวันและเดือนเดียวกัน คือ วันเพ็ญเดือนวิสาขะ จึงถือว่าเป็นวันที่สำคัญของพระพุทธเจ้า หลักธรรมอันเกี่ยวเนื่องจากการประสูติ ตรัสรู้และเสด็จดับขันธปรินิพพาน คือ ความกตัญญู อริยสัจ ๔ และความไม่ประมาท ประวัติความเป็นมา

วิสาขบูชาเป็นวันสำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนา เนื่องจากมีเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๓ อย่าง เกิดขึ้นในวันเดียวกันคือ ประสูติ ตรัสรู้ธรรม และปรินิพพาน วันวิสาขบูชาตรงกับวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖

ในวันนี้พุทธศาสนิกชนต่างพากันน้อมระลึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ด้วยการไปชุมนุมตามพระอารามต่าง ๆ เพื่อกระทำการบูชาปูชนียวัตถุอันได้แก่ พระธาตุเจดีย์หรือพระพุทธปฏิมาที่เป็นพระประธานในพระอุโบสถอย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยเครื่องบูชาไม้ออกไม้ ธูปเทียน เป็นต้น

“พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ”

เมื่อฝนเริ่มโปรยปรายในราวเดือนหกเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงฤดูกาลเพาะปลูกข้าวได้เริ่มขึ้นแล้ว ในช่วงเวลานี้ของทุกปี จะจัดให้มี “พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ” ขึ้น

พระราชพิธีนี้เป็นพระราชพิธีดั้งเดิมสืบทอดมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ซึ่งปรากฏหลักฐานใน “ตำหรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์” ต่อมาถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาได้ระบุไว้ใน “กฎมณเฑียรบาล” และ “จดหมายเหตุฉบับหลวงหาวัด” สืบทอดพระราชพิธีต่อมาจนเข้าสู่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ด้วยเหตุที่วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ของคนไทยเกี่ยวกับการทำนาปลูกข้าว และในเดือนพฤษภาคมเป็นระยะเริ่มต้นฤดูแห่งการทำนา ซึ่งในแต่ละปี ทางสำนักพระราชวัง ได้ประกาศให้เป็นวันพืชมงคลวันหนึ่งตามที่โหรหลวงได้คำนวณกำหนด พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นพระราชพิธีที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่พืชผลและบำรุงขวัญเกษตรกรให้มีความมั่นใจในการเพาะปลูกพระราชพิธีนี้เป็นพระราชพิธีสองอย่างรวมกันคือ “พระราชพิธีพืชมงคล” อันเป็นพิธีสงฆ์อย่างหนึ่งซึ่งจะประกอบพระราชพิธีในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม กับ “พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ” อันเป็นพิธีพราหมณ์อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งจะประกอบพระราชพิธีในวันรุ่งขึ้น ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวงสมัยก่อนประกอบพิธีที่ทุ่งสัมปอຍบ้าง ที่ทุ่งพญาไทบ้าง แต่ในรัชกาลปัจจุบันประกอบพิธีที่ทุ่งพระสุเมรุ ท้องสนามหลวง ติดต่อกันมา และเป็นพระราชพิธีที่เสด็จพระราชดำเนินมาในการพระราชพิธีโดยตลอดไม่เคยขาด

อนึ่ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ คณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้ “วันพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ” นี้ เป็น “วันเกษตรกร” ประจำปีด้วย เพื่อให้เกษตรกรได้ระลึกถึงความสำคัญของอาชีพการเกษตร และร่วมมือประกอบพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเพื่อเป็นสิริมงคลแก่อาชีพของตน รวมทั้งก่อให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศชาติด้วย จึงได้กำหนดให้จัดงานวันเกษตรกรควบคู่ไปกับการพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นประจำตลอดทุกปี

“วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว”

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระราชโอรสองค์สุดท้าย ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ทรงพระราชสมภพเมื่อวันพุธ แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๖ พระนามเดิม “สมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์” พระนามทั่วไปเรียกว่า “ทูลกระหม่อมเอียดน้อย”

ครั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต พ.ศ. ๒๔๖๘ พระองค์ก็ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบต่อ ในวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นระยะเวลาที่กรุงเทพฯ มีอายุครบ ๑๕๐ ปี ทรงจัดงานเฉลิมฉลองโดยทำนุบำรุง บูรณปฏิสังขรณ์สิ่งสำคัญอันเป็นหลักของกรุงเทพฯ หลายประการ คือ บูรณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมมหาราชวัง ทรงมีพระราชปรารภจะพระราชทานรัฐธรรมนูญในโอกาสกรุงเทพฯ มีอายุครบ ๑๕๐ ปี ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่ก็มีเหตุที่ยังไม่อาจทำได้ในระบะนั้น ซึ่งเป็นช่วงที่มีคณะบุคคลคณะหนึ่งถือโอกาสยึดอำนาจขอเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๒๔ มิถุนายน การกระทำดังกล่าวเป็นพระราชประสงค์ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งพระราชหฤทัยไว้แต่แรกแล้วจึงทรงพระราชทานอำนาจและยินยอมให้ปกครองแบบประชาธิปไตย ทรงยินยอมสละพระราชอำนาจเป็นพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมาย ทรงเป็นนักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เมื่อคณะรัฐบาลบริหารงานไม่ถูกต้องตามหลักการที่วางไว้ พระองค์จึงสละราชสมบัติเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ รวมเวลาครองราชย์ ๔ ปี พระองค์ทรงประทับอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ และเสด็จสวรรคตด้วยโรคพระหทัยพิการ ในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ รวมพระชนมายุ ๔๘ พรรษา

“วันที่ระลึกคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร”

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลฯ พระอัฐมรามาธิบดินทร พระราชสมภพเมื่อวันอาทิตย์ ขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีฉลู ๒๔๖๘ เมืองไฮเดลเบิร์ก ประเทศเยอรมนี ตรงกับวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ทรงเป็นพระโอรสของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (ภายหลังดำรงพระยศเป็น สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก) และพระราชชนนีศรีสังวาลย์ (ภายหลังดำรงพระยศเป็น “สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี”) ทรงมีพระพี่นางและพระเจ้าน้องยาเธอร่วมพระชนกชนนีอีก ๒ พระองค์ ได้แก่ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช (ภายหลังทรงขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช)

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เสด็จขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ลำดับที่ ๘ แห่งราชจักรีวงศ์ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ขณะที่พระชนมายุเพียง ๔ พรรษา และประทับอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ดังนั้น จึงมีการแต่งตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพื่อทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินจนกว่าพระองค์จะทรงบรรลุนิติภาวะ พระองค์เสด็จสวรรคตด้วยทรงต้องพระแสงปืน เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ณ ห้องพระบรรทม พระที่นั่งบรมพิมาน ภายในพระบรมมหาราชวังรวมระยะเวลาที่ทรงครองสิริราชสมบัติทั้งสิ้น ๑๒ ปี

“วันอาสาฬหบูชาและ พระราชกุศลเข้าพรรษา”

วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ หรือ ราวเดือนกรกฎาคม ซึ่งเป็นวัน
พระจันทร์เสวยอาสาฬหฤกษ์ แต่หากตรงกับปีอธิกมาสคือ มีเดือน ๘ สองหน วันอาสาฬหบูชา
จะเลื่อนไปเป็นวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘ หลัง ตกในราวเดือนสิงหาคม

“อาสาฬหบูชา” ย่อมาจากคำว่า “อาสาฬหปุณณมีบูชา” แปลว่า การบูชาในวันเพ็ญเดือนอาสาฬห
คือ เดือน ๘ ถือเป็นวันสำคัญวันหนึ่งในพระพุทธศาสนา เพราะมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น ๓ ประการ ดังนี้

๑. เป็นวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา คือ แสดงธรรมเป็นครั้งแรก มีชื่อว่า
“ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร” ซึ่งมีใจความสำคัญกล่าวถึงอริยสัจ หรือความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ ได้แก่

- ทุกข์ คือ ความลำบาก ความไม่สบายกายไม่สบายใจ
- สมุทัย คือ เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
- นิโรธ คือ ความดับทุกข์
- มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์

การแสดงธรรมครั้งนี้ เพื่อโปรดเหล่าปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ คือ อัญญาโกณฑัญญะ วัปปะ
ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ จึงถือกันว่าเป็นวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกาศพระศาสนา

๒. เป็นวันที่เกิดสังฆรัตนะ หรือเป็นวันที่เกิดพระอริยสงฆ์ สาวกในพระพุทธศาสนาขึ้นครั้งแรก
ในโลก พระอริยสงฆ์สาวกองค์แรกคือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ซึ่งเมื่อพระธรรมเทศนาเป็นภิกษุ
รูปแรกในพระพุทธศาสนาด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ในวันที่

๓. เป็นวันที่พระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เกิดขึ้นครบ ๓ ประการ และเป็นครั้งแรกในโลก

เหตุการณ์ในวันอาสาฬหบูชานี้ เกิดขึ้นหลังจากที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ในวันเพ็ญวิสาขะ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ แล้วสองเดือน

ข้อเสนอแนะ ในวันอาสาฬหบูชา

- ควรไปร่วมพิธีเวียนเทียน เพื่อสืบทอดประเพณีอันดีงามของไทย และเป็นการร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา

- ตามสถานที่ราชการ สถานที่ศึกษา และที่วัด ควรจัดให้มีนิทรรศการ การบรรยายฉายสไลด์ หรือบรรยายธรรม เกี่ยวกับวันอาสาฬหบูชาฯ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป

“พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ”

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ มีฐานันดรเมื่อแรกพระราชสมภพคือ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์กิติยากร เป็นพระธิดาองค์ใหญ่ของพลเอก พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ กับ หม่อมหลวงบัว กิติยากร ทรงพระราชสมภพเมื่อ วันศุกร์ที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๔๗๕ ที่บ้านเลขที่ ๑๔๐๔ ถนนพระรามหก ตำบลวังใหม่ อำเภอปทุมวัน จังหวัดพระนคร ซึ่งเป็นบ้านของ พลเอก เจ้าพระยาวงศาอนุประพัทธ์ (หม่อมราชวงศ์สท้าน สนิทวงศ์) พระบิดาของหม่อมหลวงบัว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาพระราชทานนามว่า “สิริกิติ์” มีความหมายว่า “ผู้เป็นศรีแห่งกิติยากร”

หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ทรงเริ่มรับการศึกษาชั้นอนุบาล ที่โรงเรียนราชินี ปากคลองตลาด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ ต่อมาเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา จึงทรงย้ายมาเรียนที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์ ถนนสามเสน เมื่อสงครามมหาเอเชียบูรพาสงบ หม่อมเจ้านักขัตรมงคลได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐทูตวิสามัญ และอัครราชทูตผู้มีอำนาจเต็มประจำสำนักเชินต์เจมส์ ประเทศอังกฤษ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ได้ติดตามครอบครัวไปพำนัก ณ ประเทศอังกฤษ ประเทศเดนมาร์ก และประเทศฝรั่งเศสทรงมุ่งมั่นจะเป็นนักเปียโนและทรงประสงค์จะเข้าศึกษาที่วิทยาลัยดนตรีที่มีชื่อเสียงของกรุงปารีส

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งทรงศึกษาอยู่ที่เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และโปรดเสด็จไปทอดพระเนตรโรงงานทำรถยนต์ที่กรุงปารีส จึงทรงพบทรงคุ้นเคยและทรงต้องพระราชอัธยาศัยกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๔๔๒ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงหมั้นกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ และในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นิวัติประเทศไทยเพื่อถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล แล้วได้เข้าสู่พระราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๓ ณ วัดสระเปตุ

ครั้งเมื่อถึงวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ตามโบราณราชประเพณี เสด็จพระบรมนามาภิไธยว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ และได้ทรงสถาปนาเฉลิมพระยศ สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ เป็น “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี”

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ทรงมีพระราชโอรสและพระราชธิดารวม ๔ พระองค์ ดังนี้

- สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญาฯ
- สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชศรัทธาเสด็จออกทรงพระผนวชในพระบวรพระพุทธศาสนา ตามโบราณราชประเพณี ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจทั้งปวงลุล่วงเรียบร้อยเมื่อทรงลาผนวชแล้ว จึงทรงพระกรุณาสถาปนาพระอิสริยยศสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินี เป็น “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” มีความหมายว่า “พระบรมราชินีผู้เป็นที่พึ่งของประชาชน” จึงนับเป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระองค์ที่สองของประวัติศาสตร์ชาติไทย

“วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันวิทยาศาสตร์”

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๓๔๗ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี มีพระนามเดิมว่า เจ้าฟ้ามหามาลา เมื่อพระชนมายุได้ ๔ พรรษา ได้รับสถาปนาเป็นเจ้าฟ้ามงกุฎ มีพระราชอนุชาร่วมพระราชมารดา คือ เจ้าฟ้าจุฬามณี ซึ่งต่อมาได้รับสถาปนาเป็น พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อพระชนมายุได้ ๒๑ พรรษา ได้ออกผนวชตามประเพณีและอยู่ในเพศบรรพชิต ตลอดรัชสมัยรัชกาลที่ ๓ เมื่อ รัชกาลที่ ๓ สวรรคตจึงได้ลาสิกขามาขึ้นครองราชสมบัติ

ด้านการปกครอง ได้จัดตั้งตำรวจนครบาล ศาล แกไขกฎหมายให้ทันสมัย ให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา ด้านศาสนา ได้สร้างวัดราชประดิษฐ์ วัดมกุฏกษัตริยาราม และวัดปทุมวนาราม เป็นต้น ทรงเชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์สามารถคำนวณการเกิดจันทรุปราคา และสุริยุปราคาได้อย่างแม่นยำทรงคำนวณการเกิดสุริยุปราคาหมดดวงในวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๐ ปี พ.ศ. ๒๔๑๑ ณ ตำบลหว้ากอ (คลองวาฬ) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างถูกต้อง

“งานเทศน์มหาชาติ”

งานเทศน์มหาชาตินี้ นิยมทำกันหลังออกพรรษาพ้นหน้ากรู้นไปแล้ว อาจทำในวันขึ้น ๘ ค่ำ กลางเดือน ๑๒ หรือในวันแรม ๘ ค่ำก็ได้ ซึ่งในช่วงนี้น้ำเริ่มลดและข้าวปลาอาหารกำลังอุดมสมบูรณ์ จึงพร้อมใจกันทำบุญทำทานและเล่นสนุกสนานรื่นเริง แต่ในภาคอีสานนั้นนิยมทำกันในเดือน ๕ เรียกว่า “งานบุญผะเหวด” ซึ่งเป็นช่วงที่เสร็จจากการทำบุญลานเอาข้าวเข้ายุ้งในภาคกลาง บางท้องถิ่นทำกันใน เดือน ๕ ต่อเดือน ๖ ก็มี งานเทศน์มหาชาตินั้นจะทำในกาลพิเศษจะทำในเดือนไหนก็ได้ไม่จำกัดฤดูกาล โดยมากเพื่อเป็นการหาเงินเข้าวัด บางแห่งนิยมทำในเดือน ๑๐

การเทศน์มหาชาตินั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด ๑๓ กัณฑ์ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระเวสสันดร อันเป็นพระชาติสุดท้ายของพระบรมโพธิสัตว์ก่อนที่จะมาประสูติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ และออกบวชจนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังตำนานต่อไปนี้

ตำนานเทศน์มหาชาติ ๑๓ กัณฑ์ คือการมหากุศลที่เตือนบุคคลให้หมั่นรำลึกถึงการบำเพ็ญบุญ คือความดีที่ยั่งยืน อันมีการสละความเห็นแก่ตัวเพื่อผลประโยชน์สูงอันไพศาลของมวลมนุษยชาติ เป็นสำคัญเป็นเทศกาลที่คงความหมายอย่างแท้จริง

การเทศน์ทุกกัณฑ์จะมีผู้เป็นเจ้าภาพจัดกัณฑ์เทศน์ถวาย เมื่อพระที่ตนรับกัณฑ์เทศน์ขึ้นเทศน์ เจ้าภาพจะจุดเทียนบูชาคาถาหวานข้าวดอกข้าวสาร การเทศน์ในสมัยก่อนพระเจ้าของกัณฑ์จะอ่านจากอักษรธรรม (อักษรลาว) ซึ่งจารลงบนใบลานเป็นแผ่นยาว คำว่า “จาร” มาจากภาษาเขมรแปลว่าการเขียนด้วยเหล็กแหลมบนใบลาน แต่ปัจจุบันจะนิยมพิมพ์ลงบนใบลานเป็นตัวหนังสือไทยปัจจุบัน เป็นเรื่องราวในแต่ละกัณฑ์

“วันเทคโนโลยีของไทย”

นอกจากจะทรงเป็นนักปกครองแล้ว พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชยังทรงมีอัจฉริยภาพทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจนเป็นที่ประจักษ์ไปทั่วโลก ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และได้กำหนดให้ วันที่ ๑๙ ตุลาคม เป็นวันเทคโนโลยีของไทย

สาเหตุที่กำหนดให้วันที่ ๑๙ ตุลาคม เป็นวันเทคโนโลยีของไทยเนื่องจาก เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ หรือเมื่อ ๓๖ ปีที่แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงอำนวยการสาธิตฝนเทียมสูตรใหม่ครั้งแรกของโลกด้วยพระองค์เอง ณ เขื่อนแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และทรงพระปรีชาสามารถบังคับให้ฝนตกลงตรงเป้าหมาย ท่ามกลางสายตาของคณะผู้แทนของรัฐบาลจากต่างประเทศ ข้าราชการและพสกนิกรชาวไทยที่เข้าชมการสาธิตต่างพากันชื่นชมยินดีในพระปรีชา การสาธิตฝนเทียมครั้งนั้น ถือเป็นต้นกำเนิดเทคโนโลยีฝนหลวงที่พัฒนาเป็นการทำฝนเทียมมาถึงปัจจุบัน และเพื่อจารึกไว้เป็นเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติไทย ในวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะรัฐบาลจึงมีมติให้เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น “พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย” และกำหนดให้วันที่ ๑๙ ตุลาคมของทุกปีเป็น “วันเทคโนโลยีของไทย” เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดี และรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดโดยได้ทรงศึกษาค้นคว้าวิจัย และทรงนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ตลอดจนเป็นการแสดงเทคโนโลยีที่คิดค้นประดิษฐ์และพัฒนาโดยคนไทยเพื่อเป็นการกระตุ้นให้สาธารณชนเกิดความเชื่อมั่นและเข้าร่วมพัฒนาเทคโนโลยีของไทย

“วันปิยมหาราช”

เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๕๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงประสูติเสด็จสวรรคต ณ พระที่นั่งอัมพรสถานพระราชวังดุสิต ครั้นนั้นเป็นที่เศร้าสลดอย่างใหญ่หลวงของพระบรมวงศานุวงศ์และปวงชนทั่วประเทศ เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นกษัตริย์ที่เคารพรักของทวยราษฎร์ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอเนกประการ ทวยราษฎร์ทั้งปวงจึงได้ถวายพระนามว่า พระปิยมหาราช หรือ พระพุทธเจ้าหลวง เมื่อถวายพระเพลิงพระบรมศพตามราชประเพณีแล้ว ครั้นเมื่อบรรจบอภิเษกสมรสสมัยคล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ผู้สืบราชสันตติวงศ์ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานถวายตามราชประเพณี โดยเชิญพระโกศพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ออกประดิษฐานบนพระแท่นนพปฎลมหา-เศวตฉัตร และเชิญพระพุทธรูปปางประจำพระชนมวารประดิษฐาน ณ โต๊ะหมู่ในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท หรือพระที่นั่งอนันตสมาคม ส่วนที่พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระลานพระราชวังดุสิต หน้าที่นั่งอนันตสมาคม ที่เรียกว่าพระบรมรูปทรงม้า ซึ่งเป็นพระบรมราชานุสาวรีย์ที่พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการ พ่อค้า คหบดี ปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ผู้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณได้ร่วมใจกันรวบรวมเงินจัดสร้างประดิษฐานขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ขณะที่ทรงพระชนม์อยู่เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองราชย์ยังยืนนานถึง ๔๐ ปี และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ด้วยพระองค์เอง เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๑ นั้น

ต่อมาทางราชการได้ประกาศให้วันที่ ๒๓ ตุลาคม ซึ่งเป็นวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นวันที่ระลึกสำคัญของชาติเรียกว่า วันปิยมหาราช และกำหนดให้หยุดราชการวันหนึ่งในวันปิยมหาราช เจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทยซึ่งต่อมาเป็น กรุงเทพมหานคร ร่วมด้วยกระทรวงวังซึ่งต่อมาเป็นสำนักพระราชวังได้จัดตกแต่งพระบรมราชานุสาวรีย์ ตั้งราชวัติ ฉัตร ๕ ชั้น ประดับโคมไฟ ราวเทียน กระจ่างรูป ทอดเครื่องราชสักการะที่หน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวันปิยมหาราชครั้งแรก คือ ถัดจากปีที่ได้ถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุประทานถวายแล้ว ได้เสด็จฯ ไปถวายพวงมาลา ทรงจุดธูปเทียนเครื่องราชสักการะที่พระบรมราชานุสาวรีย์

วันคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระปิยมหาราช คือ วันที่ ๒๓ ตุลาคมของทุกปี เป็นวันปิยมหาราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดงานพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุประทานเป็นการประจำปี การพระราชพิธีดังกล่าวมีพิธีวางพวงมาลาและพิธีสงฆ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จพระราชดำเนินทรงวางพวงมาลา และจุดธูปเทียนเครื่องราชสักการะกราบถวายบังคมพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ลานพระราชวังดุสิต แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เพื่อทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุประทาน ซึ่งพิธีประกอบด้วยพระสงฆ์สดพระพุทธรูป ถวายพระธรรมเทศนาและสดับปกรณ์พระบรมอัฐิ และถวายอนุโมทนา เป็นเสร็จพิธี

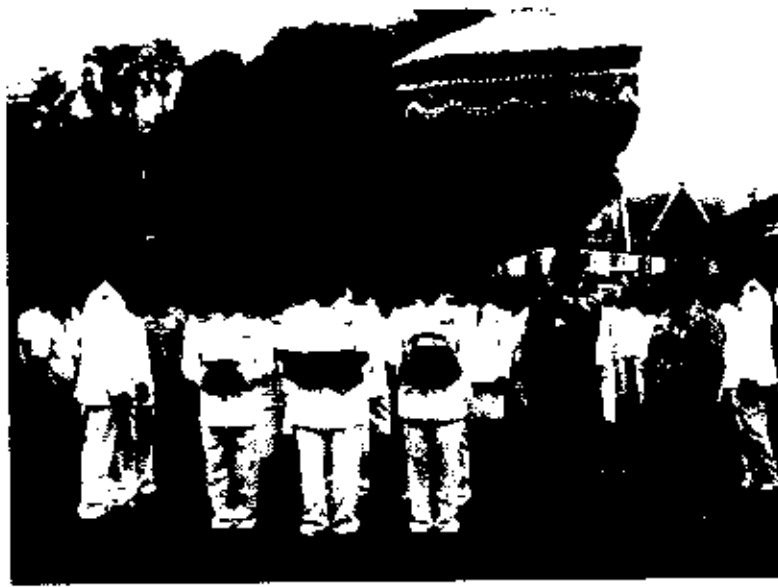

“กรฐินสำนักนายกรัฐมนตรี”

กรฐิน เป็นศัพท์ในพระวินัยปิฎกเถรวาท เป็นชื่อเรียกผ้าไตรจีวรที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือนแล้ว สามารถรับมานุ่งห่มได้โดยคำว่ากรฐิน หรือการกรานกรฐิน จัดเป็นสังฆกรรมประเภทหนึ่งตามพระวินัยบัญญัติเถรวาทที่มีกำหนดเวลา คือพระสงฆ์สามารถกระทำสังฆกรรมนี้ได้นับแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ และอนุเคราะห์ภิกษุผู้ทรงคุณที่มีจีวรชำรุด

การได้มาของผ้าไตรจีวรอันจะนำมากรานกรฐินตามพระวินัยบัญญัติของเถรวาทนี้ พระพุทธองค์ไม่ทรงห้ามการรับผ้าจากผู้ศรัทธาเพื่อนำมากรานกรฐิน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เกิดทานพิธีการถวายผ้ากรฐิน หรือการทอดกรฐินของพุทธศาสนิกชนและเป็นบุญประเพณีนิยมที่สำคัญของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย

ประเพณีการทอดกรฐินของพุทธศาสนิกชนไทยมีมาช้านาน โดยมีทั้งพิธีหลวงและพิธีราษฎร์ โดย การถวายผ้าพระกฐินของพระมหากษัตริย์จัดเป็นพระราชพิธีที่สำคัญประจำปี ในปัจจุบันถวายผ้ากรฐินในแง่การสนับสนุนผ้าไตรจีวรเพื่อใช้ในสังฆกรรมสำคัญของคณะสงฆ์ได้ถูกลดความสำคัญลงไป แต่กลับให้ความสำคัญกับบริวารของกฐินทานแทน เช่น เงิน หรือวัตถุสิ่งของ เพื่อนำสิ่งเหล่านี้มาพัฒนาถาวรวัตถุและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาซึ่งจัดเป็นสังฆทานอย่างหนึ่งเช่นเดียวกัน กรฐินมีกำหนดระยะเวลาถวายจะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลานั้นมีเพียง ๑ เดือน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลานี้เรียกว่า กรฐินกาล คือระยะเวลาทอดกรฐิน หรือ เทศกาลทอดกรฐิน

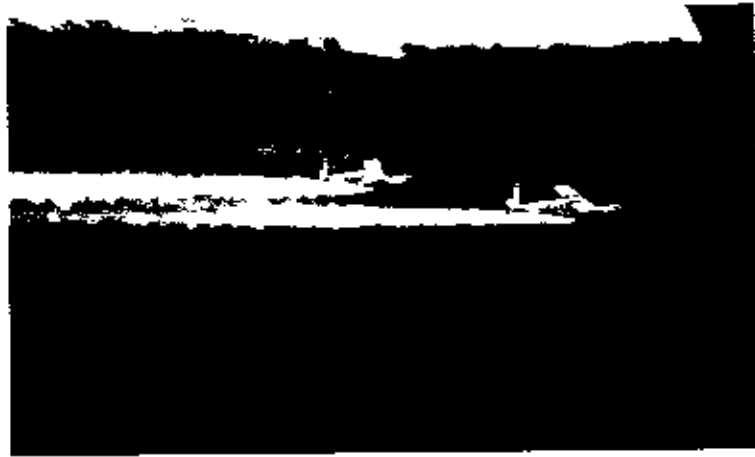
“พิธีถวายพระกฐินพระราชทาน”

กฐิน เป็นศัพท์บาลี แปลตามศัพท์ว่า “ไม้สะดึง” คือ “กรอบไม้” หรือ “ไม้แบบ” สำหรับซึ่งผ้าที่จะเย็บเป็นจีวรในสมัยโบราณ ซึ่งผ้าที่เย็บสำเร็จจากกฐินหรือไม้สะดึงแบบนี้เรียกว่า “ผ้ากฐิน” (ผ้าเย็บจากไม้แบบ)

กฐิน อาจจำแนกตามความหมายเพื่อความเข้าใจง่ายได้ดังนี้

๑. กฐิน เป็นชื่อของกรอบไม้แม่แบบ (สะดึง) สำหรับทำจีวร ดังกล่าวข้างต้น
๒. กฐิน เป็นชื่อของผ้าที่ถวายแก่พระสงฆ์เพื่อกรานกฐิน (โดยได้มาจากการใช้ไม้แม่แบบซึ่งเย็บ)
๓. กฐิน เป็นชื่อของงานบุญประเพณีถวายผ้าไตรจีวรแก่พระสงฆ์เพื่อกรานกฐิน
๔. กฐิน เป็นชื่อของสังฆกรรมการกรานกฐินของพระสงฆ์

กฐินพระราชทาน เป็นผ้าพระกฐินพระราชทานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินและเครื่องกบินแก่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการพราหมณ์ ส่วนราชการ หน่วยงาน สมาคม หรือเอกชน ให้ไปทอดถวายพระอารามหลวงต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร (ในปัจจุบันกรมการศาสนารับผิดชอบจัดผ้าพระกฐินและเครื่องกฐินถวาย)

“วันพระบิดาแห่งฝนหลวง”

โครงการพระราชดำริฝนหลวง เป็นโครงการที่ก่อกำเนิดจากพระมหากษัตริย์คุณ ที่ทรงห่วงใยในความทุกข์ยากของพสกนิกรในท้องถิ่นทุรกันดารที่ต้องประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและเกษตรกรรม อันเนื่องมาจากภาวะแห้งแล้ง และจากพระราชกรณียกิจในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอทรงพบเห็นว่าภาวะแห้งแล้งได้ทวีรุนแรงยิ่งขึ้น ทรงสังเกตเห็นว่ามีเมฆปริมาณมากปกคลุมท้องฟ้าแต่ไม่สามารถก่อรวมตัวกันจนเกิดเป็นฝนได้ ทรงคิดว่า น่าจะมีมาตรการทางวิทยาศาสตร์ที่จะสามารถดัดแปรสภาพอากาศให้เกิดเป็นฝนตกได้

ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นมา ทรงศึกษาค้นคว้า และวิจัยทางเอกสาร ทั้งด้านวิชาการอุตุนิยมวิทยา และการดัดแปรสภาพอากาศซึ่งทรงรอบรู้และเชี่ยวชาญ เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้หาเส้นทางที่จะทำให้เกิดการทดลองปฏิบัติการในท้องฟ้าให้เป็นไปได้

ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดตั้งหน่วยบินปราบศัตรูพืช กรมการข้าว และพร้อมที่จะให้การสนับสนุน และดำเนินการตามพระราชประสงค์ ดังนั้นในปีเดียวกันนั้นเองทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทดลองปฏิบัติการจริงในท้องฟ้าเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑ - ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ และเลือกพื้นที่วนอุทยานเขาใหญ่เป็นพื้นที่ทดลองเป็นแห่งแรก และได้รับรายงานยืนยันด้วยวาจาจากราษฎรว่า เกิดฝนตกลงสู่พื้นที่ทดลองวนอุทยานเขาใหญ่ในที่สุด นับเป็นนิมิตหมายบ่งชี้ให้เห็นว่าการบังคับเมฆให้เกิดฝนเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

ดังนั้น เพื่อแสดงความรำลึกในพระมหากษัตริย์คุณอันยิ่งใหญ่หาที่สุดมิได้ที่มีต่อปวงชนชาวไทย คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในฐานะที่ทรงเป็น “พระบิดาแห่งฝนหลวง” และกำหนดให้วันที่ ๑๔ พฤศจิกายนของทุกปี เป็น “วันพระบิดาแห่งฝนหลวง” เพื่อจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ให้ประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสแสดงความจงรักภักดี ชื่นชมในพระบารมี และร่วมกันถวายสดุดีเฉลิมพระเกียรติติดต่อกันไปทุกปี

“วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธฯ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๖ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เสด็จพระราชสมภพเมื่อ วันเสาร์ เดือนยี่ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๓ เป็นพระราชโอรสพระองค์ที่ ๒๙ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จราชสมภพเมื่อวันเสาร์ที่ ๒๓ ตุลาคม ปีจอ พุทธศักราช ๒๔๔๓ และเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ รวมพระชนมพรรษา ๔๖ พรรษา เสด็จดำรงราชสมบัติรวม ๑๖ ปี

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชอัจฉริยภาพและทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจในหลายสาขาทั้งด้านการเมืองการปกครอง การทหาร การศึกษา การสาธารณสุข การต่างประเทศ และที่สำคัญที่สุดคือ ด้านวรรณกรรมและอักษรศาสตร์ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทร้อยแก้วและร้อยกรองไว้นับพันเรื่อง กระทั่งทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญาเมื่อเสด็จสวรรคตแล้วว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ใน พระราชวงศ์จักรีพระองค์แรกที่ไม่มีวัดประจำรัชกาล แต่ได้ทรงมีการสถาปนาโรงเรียนมหาดเล็กหลวง หรือชิราวุธวิทยาลัยในปัจจุบัน ขึ้นแทน ด้วยทรงพระราชดำริว่าพระอารามนั้นมีมากแล้ว และการสร้างอารามในสมัยก่อนนั้นก็เพื่อบำรุงการศึกษาของเยาวชนของชาติจึงทรงพระราชดำริให้สร้างโรงเรียนขึ้นแทน

พระบรมราชานุสาวรีย์แห่งแรกของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สร้างแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ ประดิษฐาน ณ สวนลุมพินี ซึ่งเป็นบริเวณที่ดินส่วนพระองค์ ที่พระราชทานไว้เป็นสมบัติของประชาชน เพื่อจัดงานสยามรัฐพิพิธภัณฑ์แสดงสินค้าไทยแก่ชาวโลกเป็นครั้งแรก เพื่อบำรุงเศรษฐกิจและพาณิชย์กรรมของประเทศ (แต่มีทันได้จัดก็เสร็จสวรรคตเสียก่อน) และทรงตั้งพระราชหฤทัยว่าเมื่อเสร็จงานแล้ว จะพระราชทานเป็นสวนสาธารณะพักผ่อนหย่อนใจแห่งแรกในกรุงเทพฯ ทั้งนี้ ในวันคล้ายวันสวรรคตของทุกปี วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทนพระองค์ จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางพวงมาลาถวายบังคมพระบรมราชานุสรณ์ ณ สวนลุมพินีแห่งนี้ ในวันนั้นมีหน่วยราชการ หน่วยงานเอกชน นิสิตนักศึกษา พ่อค้าประชาชนจำนวนมากไปวางพวงมาลาถวายราชสักการะ และยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บำเพ็ญพระราชกุศลอุทิศถวาย ณ วัดราชวรวิหาร อีกด้วย

ใน พ.ศ. ๒๕๒๔ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ยกย่องพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลกผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม ในฐานะที่ทรงเป็นนักปราชญ์ นักประพันธ์ กวี และนักแต่งบทละครไว้เป็นจำนวนมาก

“พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ แห่งราชวงศ์จักรี เสด็จขึ้นครองราชย์ตั้งแต่วันที่ ๙ พ.ศ. ๒๔๘๙ จนถึงปัจจุบัน ทรงพระสถานะเป็นประมุขแห่งรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

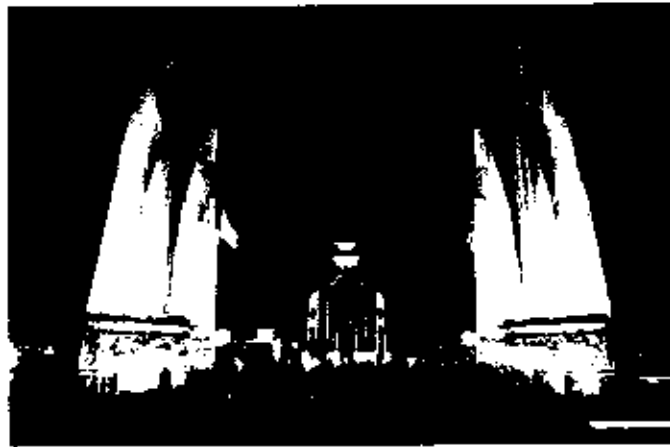
พระองค์ทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญาว่า “สมเด็จพระภัทรมหาราช” ซึ่งมีความหมายว่า “พระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐยิ่ง” ต่อมาได้มีการถวายพระราชสมัญญาใหม่ว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ และ “พระภูมิพลมหาราช” อันุโลมตามธรรมเนียมเช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ที่ทรงได้รับพระราชสมัญญาว่า “พระปิยมหาราช” อนึ่ง ประชาชนทั่วไปนิยมเรียกพระองค์ว่า “ในหลวง” คำดังกล่าวคาดว่าช่อมาจาก “ใน (พระบรมมหาราชวัง) หลวง” บ้างก็ว่าเพี้ยนมาจากคำว่า “นาอหลวง” ซึ่งแปลว่าเจ้านายผู้เป็นใหญ่ ทั้งนี้ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระชนชีพอยู่และทรงอยู่ในตำแหน่งยาวนานที่สุดในโลก และเสวยราชย์ ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทยด้วยเช่นกัน

ในวันที่ ๕ ธันวาคมของทุก ๆ ปี เป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำนักพระราชวังจะออกหมายกำหนดการงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ซึ่งจะมีการพระราชพิธีที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย และพระที่นั่งอื่น ๆ แล้วแต่กรณี สำหรับส่วนราชการในต่างจังหวัด จะจัดงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาควรจัดโดยอนุโลมตามหมายกำหนดการของสำนักพระราชวัง ซึ่งกำหนดไว้ ๓ แบบ คือ

แบบที่ ๑ มีแต่การลงนามถวายพระพรชัยมงคล

แบบที่ ๒ มีการลงนามถวายพระพร และประชุมสวดดีถวายพระพรชัยมงคล

แบบที่ ๓ มีการลงนามถวายพระพร และบำเพ็ญกุศลถวายพระราชกุศล

“วันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”

๑๐ ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการระลึกถึงรัฐธรรมนูญฉบับแรกอันเป็นฉบับถาวร เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและเป็นเครื่องกำหนดระเบียบแบบแผนของสังคมซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้กับปวงชนชาวไทย เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์การปกครองของชาติไทย เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่ใช้กันมาเป็นเวลา ๗๐๐ ปีเศษ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

สาเหตุที่เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

๑. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ แห่งราชวงศ์จักรี ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นหลักในการปกครองของประเทศให้แก่ประชาชนชาวไทย

๒. หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ผลอันนี้ได้กระทบมาถึงไทยด้วย พระองค์ได้แก้ไขเศรษฐกิจโดยปลดข้าราชการออก ยังความไม่พอใจในหมู่ข้าราชการ

๓. อิทธิพลจากตะวันตกเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองทำให้กลุ่มคนหนุ่มต้องการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน

๔. รัฐบาลได้ออกกฎหมายเก็บภาษี อาทิ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดินจากราษฎร จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ข้าราชการทหาร และราษฎรทั่วไปจึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยการปฏิวัติ มีคณะผู้รักษาการพระนครฝ่ายทหารซึ่งประกอบด้วยพันเอกพระยาพหล พยุหเสนา พันเอกพระยาทรงสุรเดช และพันเอกพระยาฤทธิอาคเนย์ เป็นผู้บริหารประเทศ

วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวเรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว” สาระสำคัญของธรรมนูญการปกครองฉบับนี้ได้แก่ การที่กำหนดว่า อำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของราษฎรทั้งหลายการใช้อำนาจอสูงสุดก็ให้มีบุคคล คณะบุคคลเป็นผู้ใช้อำนาจแทนราษฎรดังนี้ คือ

๑. พระมหากษัตริย์
๒. สภาผู้แทนราษฎร
๓. คณะกรรมการราษฎร
๔. ศาล

ลักษณะการปกครองแม้จะเปลี่ยนระบอบการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยแต่ก็ถือว่า พระมหากษัตริย์ เป็นประมุขของประเทศ เป็นสถาบันที่ถาวรและมีการสืบราชสมบัติต่อไปในพระราชวงศ์ การปฏิบัติราชการต่างๆ จะต้องมีการรวมการราษฎรผู้หนึ่งเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ โดยได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการราษฎร จึงจะใช้ได้สถาบันที่เกิดขึ้นใหม่คือ สภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีอำนาจทางนิติบัญญัติออกกฎหมายต่างๆ ซึ่งเมื่อพระมหากษัตริย์ลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้แล้วจึงจะมีผลบังคับได้ เหตุนี้ในระยะแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง สภาผู้แทนจึงเป็นสถาบันที่มีอำนาจสูงสุดในทางการเมือง ส่วนการใช้อำนาจตุลาการยังคงให้ศาลยุติธรรมที่มีอยู่แล้ว พิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามกฎหมายได้ตามเดิม

กระทั่งถึงวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรสยามฉบับถาวร ซึ่งมีหลักการต่างกับฉบับแรกในวาระสำคัญหลายประการ อาทิ ได้เปลี่ยนระบอบการปกครอง เป็นการปกครองแบบรัฐสภา ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นประมุขไม่ต้องรับผิดชอบทางการเมืองเป็นผู้ใช้อำนาจทางคณะรัฐมนตรี ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้บริหารราชการแผ่นดินต่อสภาผู้แทน รัฐสภาซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติมิได้ใช้แต่เพียงอำนาจนิติบัญญัติเท่านั้น แต่มีอำนาจที่จะควบคุมคณะรัฐมนตรีในการบริหารแผ่นดินด้วยแต่อย่างใดก็ตาม คณะรัฐมนตรีรวมทั้งพระมหากษัตริย์ซึ่งประกอบกันเป็นรัฐบาลก็มีอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนได้ หากเห็นว่าได้ดำเนินการไปในทางที่จะเป็นภัยหรือเสื่อมเสียผลประโยชน์สำคัญของรัฐซึ่งมีผลเท่ากับถอดถอนสมาชิกสภาที่ได้รับเลือกตั้งมาเพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งใหม่ ในส่วนเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์นั้น ได้บัญญัติว่า พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้

อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ มาจนถึงปัจจุบัน รัฐธรรมนูญไทยมีทั้งสิ้นประมาณ ๒๕ ฉบับ แต่ถ้านับเฉพาะฉบับที่สำคัญจะมีเพียง ๑๔ ฉบับดังนี้

- ฉบับที่ ๑ ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม พุทธศักราช ๒๔๒๗ ประกาศใช้บังคับเมื่อ
วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ ๕ เดือน ๑๓ วัน
- ฉบับที่ ๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ประกาศใช้บังคับเมื่อ
วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ ๑๓ ปี ๕ เดือน
- ฉบับที่ ๓ รัฐธรรมนูญฉบับราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ ประกาศและบังคับใช้เมื่อ
วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ ๑ ปี ๕ เดือน ๒๘ วัน
- ฉบับที่ ๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐ ประกาศและบังคับใช้เมื่อ
วันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ รวมอายุการประกาศใช้ ๑ ปี ๕ เดือน ๑๔ วัน
- ฉบับที่ ๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ ประกาศและบังคับใช้เมื่อ
วันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ ๒ ปี ๘ เดือน ๖ วัน
- ฉบับที่ ๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕
ประกาศและบังคับใช้ วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ รวมอายุและประกาศบังคับใช้
๖ ปี ๗ เดือน ๑๒ วัน
- ฉบับที่ ๗ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๒ ประกาศและบังคับใช้เมื่อ
วันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒ รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ ๙ ปี ๔ เดือน ๒๐ วัน
- ฉบับที่ ๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ ประกาศและบังคับใช้เมื่อ
วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๑ รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ ๓ ปี ๔ เดือน ๒๐ วัน
- ฉบับที่ ๙ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ประกาศและบังคับใช้เมื่อ
วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ รวมอายุการประกาศและบังคับใช้เมื่อ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕
รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ ๑ ปี ๙ เดือน ๒๒ วัน
- ฉบับที่ ๑๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ ประกาศและบังคับใช้เมื่อวันที่
๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ ๒ ปี
- ฉบับที่ ๑๑ รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ ประกาศและบังคับใช้เมื่อวันที่
๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ รวมอายุการประกาศและบังคับใช้ ๑ ปี
- ฉบับที่ ๑๒ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ รวมอายุบังคับใช้ ๑ ปี ๑๓ วัน
- ฉบับที่ ๑๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๒๔)
- ฉบับที่ ๑๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔
- ฉบับที่ ๑๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕
- ฉบับที่ ๑๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
- ฉบับที่ ๑๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๙ (ฉบับชั่วคราว)
- ฉบับที่ ๑๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (รัฐธรรมนูญ ฉบับลงประชามติ)

“วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช”

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวในสมัยกรุงธนบุรี เสด็จพระราชสมภพ ณ วันที่ ๑๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๒๗๗ ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาที่ ๓ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระองค์ทรงเป็นสามัญชน กำเนิดในตระกูลแต่มีพระนามเดิมว่า “สิน” พระราชบิดาเป็นจีนชื่อ “ไทฮอง” เดินทางจากประเทศจีนมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยแล้วได้สมรสกับหญิงไทยชื่อ “นางนกเอี้ยง” มีหลักฐานบันทึกว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินทรงเคยเป็นพ่อค้าเกวียนผู้ทรงปัญญาเฉลียวฉลาดและมีความสามารถด้าน กฎหมายเป็นพิเศษ ได้ช่วยกรมการเมืองชำระด้วยความของราษฎรทางภาคเหนืออยู่เนืองๆ เนื่องจากได้ทำความดีมีความชอบต่อแผ่นดินจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองตากในเวลาต่อมา

ในปีพุทธศักราช ๒๓๑๑ ได้ทรงปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ทรงพระนามว่า สมเด็จพระบรมราชาที่ ๔ แต่ประชาชนนิยมเรียกว่า “พระเจ้าตากสิน” ในรัชสมัยของพระองค์ได้มีการทำศึกสงครามอยู่เกือบตลอดเวลา ทั้งนี้ เพื่อรวบรวมแผ่นดินให้เป็นปึกแผ่นและขับไล่พม่าออกจากราชอาณาจักร ถึงแม้ว่าบ้านเมืองจะอยู่ในภาวะสงครามเป็นส่วนใหญ่ แต่สมเด็จพระเจ้าตากสินก็ยังทรงมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟูประเทศในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม ได้มีการติดต่อค้าขายกับประเทศต่างๆ ได้โปรดให้มีการ สร้างถนนและขุดคลอง เพื่ออำนวยความสะดวกในการคมนาคม นอกจากนั้นยังทรงส่งเสริมทางด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและวรรณกรรม รวมทั้งการศึกษาในด้านต่างๆ ของประชาชนอีกด้วย

หลังจากครองราชย์ได้ประมาณ ๑๕ ปี ได้มีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นเหตุให้รัชสมัยของพระองค์ต้องสิ้นสุดลง สมเด็จพระเจ้าตากสินเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ ขณะที่มีพระชนมายุได้ ๔๘ ปี ต่อจากนั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี และได้ทรงย้ายราชธานีมาฝั่งกรุงเทพมหานคร

เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อแผ่นดินไทยเป็นอย่างมากโดยเฉพาะได้ทรงกอบกู้เอกราชให้ชาติไทย รัฐบาลจึงได้ประกาศให้วันที่ ๒๘ ธันวาคม ของทุกปี (ซึ่งตรงกับวันที่ทรงปราบดาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์) เป็นวันสมเด็จพระเจ้าตากสิน นอกจากนี้คณะรัฐมนตรียังมีมติให้ถวายพระราชสมัญญานามว่า “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช”

“เครื่องแบบข้าราชการ”

เครื่องแบบข้าราชการประจำการทั่วไป ให้มี ๒ ชนิด คือ

๑.๑ เครื่องแบบปฏิบัติราชการ มี ๒ ประเภท

ก. เครื่องแบบสีกากีคอพับ

ข. เครื่องแบบสีกากีคอแบนะ

๑.๒ เครื่องแบบพิธีการ มี ๕ ประเภท

ก. เครื่องแบบปกติขาว

ข. เครื่องแบบปกติกากีคอตั้ง

ค. เครื่องแบบครึ่งยศ

ง. เครื่องแบบเต็มยศ

จ. เครื่องแบบสโมสร

เครื่องแบบพิธีการ

ก. เครื่องแบบปกติขาว ประกอบด้วย

(๑) หมวก

ข้าราชการชาย ให้ใช้หมวกทรงหม้อตาลสีขาว กะบังหน้าทำด้วยหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ สายรัดคางสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีขาว ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดินสีทองสูง ๕ เซนติเมตร บนหมอนสักหลาดสีขาว

ข้าราชการหญิง ให้ใช้หมวกได้ ๒ แบบ

แบบที่ ๑ อนุโลมตามแบบหมวกของข้าราชการชาย แต่เป็นทรงอ่อน

แบบที่ ๒ หมวกแก้ปทรงอ่อนพันปีกสีขาว สายรัดคางสีทอง มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีขาว ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดินสีทองสูง ๔.๕ เซนติเมตร บนหมวกสักหลาดสีขาว

การสวมหมวกให้สวมในโอกาสอันควร

(๒) เสื้อ

ข้าราชการชาย ให้ใช้เสื้อแบบราชการสีขาว ใช้ดุมสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ ๕ ดุม ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋านซ้ายด้วย

ข้าราชการหญิง ให้ใช้เสื้อนอกคอแบบสีขาวแบบคอแหลม หรือคอป้านแขนยาวถึงข้อมือมีตะเข็บหลัง ๕ ตะเข็บ ที่แนวสาบอกมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑.๕ เซนติเมตร ๓ ดุม สำหรับแบบเสื้อคอแหลม และ ๕ ดุม สำหรับแบบเสื้อคอป้าน มีกระเป๋าล่างข้างละ ๑ กระเป๋า เป็นกระเป๋าด้านข้างเล็กน้อย ไม่มีใบปกกระเป๋า และให้ใช้เสื้อคอพับแขนยาวสีขาว ผูกผ้าพันคอสีดำเงือกกลาสี ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเบื้องซ้ายด้วย

(๓) อินทราวุธ

ให้มีอินทราวุธเชิงกว้าง ๔ เซนติเมตร ยาวตามความยาวของบ่า พื้นสีทาสีดำติดทับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ด้านคอปลายมนติดดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็ก อินทราวุธมีลายดังนี้

- ข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรี ปีกด้นสีทอง ลายช่อชัยพฤกษ์เต็มแผ่นอินทราวุธ

- ข้าราชการการเมืองตำแหน่งอื่น ๆ มีแถบสีทองกว้าง ๕ มิลลิเมตร เป็นขอบและปีกด้นสีทองลายช่อชัยพฤกษ์ยาวตลอดส่วนกลางของอินทราวุธ ทั้งนี้ ยกเว้นข้าราชการการเมืองที่มีกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบใช้บังคับโดยเฉพาะ

- ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๗ ขึ้นไป มีแถบสีทองกว้าง ๕ มิลลิเมตร เป็นขอบ และปีกด้นสีทองลายช่อชัยพฤกษ์ยาวตลอดส่วนกลางของอินทราวุธ

- ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๕ และ ระดับ ๖ มีแถบสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร เป็นขอบ และปีกด้นสีทองลายช่อชัยพฤกษ์ มีดอก ๓ ดอก เรียงตามส่วนยาวของอินทราวุธไม่เกิน ๓ ใน ๔ ส่วนของอินทราวุธ

- ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๓ และ ระดับ ๔ มีแถบสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร เป็นขอบ และปีกด้นสีทองลายช่อชัยพฤกษ์ มีดอก ๒ ดอก เรียงตามส่วนยาวของอินทราวุธไม่เกินครึ่งหนึ่งของอินทราวุธ

- ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๑ มีแถบสีทอง กว้าง ๕ มิลลิเมตร เป็นขอบ สำหรับข้าราชการพลเรือนประเภทอื่นซึ่งไม่ได้กำหนดตำแหน่งออกเป็นระดับ แต่รับเงินเดือนตามระดับ ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๔ ให้ใช้อินทราวุธตามระดับเงินเดือนที่ได้รับ

(๔) กางเกง - กระโปรง

ข้าราชการชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสีขาวขาวไม่พับปลายขา

ข้าราชการหญิง ให้ใช้กระโปรงสีขาว ตีเกล็ดด้านหน้า ๒ เกล็ด และด้านหลัง ๒ เกล็ด ยาวปิดเข่า ปลายบานเล็กน้อย ใช้กับแบบเสื้อคอแหลมหรือกระโปรงสีขาวยาวปิดเข่า ปลายบานเล็กน้อย ใช้กับแบบเสื้อคอป้าน

(๔) กางเกง - กระโปรง

ข้าราชการชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสีขาวขาขาวไม่พับปลายขา

ข้าราชการหญิง ให้ใช้กระโปรงสีขาว ตีเกล็ดด้านหน้า ๒ เกล็ด และด้านหลัง ๒ เกล็ด ขาวปิดเข้า ปลายบานเล็กน้อย ใช้กับแบบเสื้อคอแหลมหรือกระโปรงสีขาวขาวปิดเข้า ปลายบานเล็กน้อย ใช้กับแบบเสื้อคอป้าน

(๕) รองเท้า - ถุงเท้า

ข้าราชการชาย ให้ใช้รองเท้าหุ้มส้นหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำชนิดผูก ถุงเท้าสีดำ

ข้าราชการหญิง ให้ใช้รองเท้าหุ้มส้นหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ แบบปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลาย ส้นสูงไม่เกิน ๑๐ เซนติเมตร ถุงเท้าขาวสีเนื้อ

ข. เครื่องแบบปกติภาคีคอลตั้ง ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาวเว้นแต่สีของหมวก ผ้าพันหมวก หมอนสักหลาดสำหรับปีกครุฑพ่าห์ เสื้อและกางเกงหรือกระโปรง เป็นสีประเภทสีภาคี

ค. เครื่องแบบครึ่งยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาว เว้นแต่กางเกงหรือกระโปรงให้ใช้ผ้าสักหลาดหรือเสิร์จสีดำ ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ง. เครื่องแบบเต็มยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบครึ่งยศสวมสายสะพาย

จ. เครื่องแบบสโมสร

เครื่องแบบสโมสรสำหรับข้าราชการชาย มี ๓ แบบ คือ

(๑) เครื่องแบบสโมสร ก. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบเต็มยศ

(๒) เครื่องแบบสโมสร ข. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ก. เว้นแต่

- เสื้อ ให้ใช้เสื้อสโมสรสีขาว ทำด้วยผ้าสักหลาดหรือเสิร์จ เป็ดอก ปาดเอว มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้อมือข้างละ ๓ ดุม ที่ระหว่างอกกับเอวข้างละ ๓ ดุม และที่บรรจบเสื้อมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ข้างละ ๑ ดุม ดุมคู่นี้มีสายสร้อยสีทองร้อยติดกันประกอบด้วยเสื้อกั๊กสีขาว ดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ๓ ดุม และเสื้อเชิ้ตสีขาวอกแข็ง ข้อมือแข็ง คอเชิ้ตชั้นเดียวแบบปกผีเสื้อ ผูกผ้าผูกคอสีดำ เงื่อนหูกระต่าย

- เครื่องหมายสังกัด ให้ติดที่คอแบะของเสื้อตอนบนทั้งสองข้างเหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

(๓) เครื่องแบบสโมสร ค. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ข. เว้นแต่เสื้อเชิ้ตอกแข็งให้ใช้เสื้อเชิ้ตอกอ่อนสีขาว และเสื้อกั๊กให้ใช้แพรแถบสีเดียวกับกางเกงรัดเอวแทนแพรแถบนี้ส่วนกลางด้านหน้ากว้าง ๑๒ เซนติเมตร ปลายในสองข้างเรียวกว้าง ๑๑ เซนติเมตร ที่ปลายมีขอเกี่ยวติดกันในขณะคาดทางด้านหลัง

“การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การเก็บรักษา และการส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์”

การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่จะต้องร่วมในงานพระราชพิธีและรัฐพิธีต่าง ๆ ที่มีหมายกำหนดการจากสำนักพระราชวัง หรือกำหนดนัดหมายของทางราชการที่กำหนดให้แต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ออกชื่อ ทั้งนี้ การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นอกจากจะต้องแต่งให้ถูกต้องและดูสง่างามแล้วจะต้อง ให้เหมาะสมตามกาลด้วย ดังนั้น จึงควรมีความรู้เกี่ยวกับการแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย

ความรู้เรื่องลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยเป็นสิ่งสำคัญ และมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เพราะจะทำให้สามารถแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะลำดับเกียรติของเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือกและเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ดังนี้

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
- มหาวชิรมงกุฎ (ม.ว.ม.)
- ประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)
- ประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)
- ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.)
- ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)
- ตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)
- ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)
- จัตราภรณ์ช้างเผือก (จ.ช.)
- จัตราภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.)
- เบญจมาภรณ์ช้างเผือก (บ.ช.)
- เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.)
- เหรียญทองช้างเผือก (ร.ท.ช.)
- เหรียญทองมงกุฎไทย (ร.ท.ม.)

- เหรียญเงินช้างเผือก (ร.ง.ช.)
- เหรียญเงินมงกุฎไทย (ร.ง.ม.)

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ :

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้กำหนดสิทธิของบุคคลในการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยประเภทตระกูลหรือชั้นตราใด ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น ๆ และการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับตามลำดับในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย และตามกำหนดนัดหมายของทางราชการ โดยให้ถือปฏิบัติดังนี้

๑. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ได้รับพระราชทานเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทาน

๑.๑ ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานยังไม่สามารถประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นได้ แม้จะมีประกาศนามในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ตาม

๑.๒ บุคคลจะประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้ทันทีภายหลังการเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น ๆ

๑.๓ ส่วนที่ไม่ได้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานในวันพิธีพระราชทาน ได้ในกรณีใดก็ตามจะประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นได้ต่อเมื่อพ้นวันพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นแล้ว

๒. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลอื่นและชั้นอื่น ๆ ซึ่งมีได้มีกำหนดให้บุคคลเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทาน

ให้ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นประดับได้ตั้งแต่วันเนื่องในโอกาสพระราชทานหรือตั้งแต่วันที่มิประกาศของทางราชการแล้วแต่กรณี เช่น เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือกตั้งแต่ชั้นที่ ๒ (ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก) ลงมา สามารถประดับได้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

**“การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก และ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย”**

๑. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย

๑.๑ การสวมสายสะพาย ให้สวมสายสะพายตามพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์
นั้น ๆ ดังนี้

- ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก และชั้นมหาวชิรมงกุฎ ให้สวมสายสะพายบ่าซ้ายเฉียงขวา
- ชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก และชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย ให้สวมสายสะพายบ่าขวา

เฉียงซ้าย

๑.๒ การประดับดารา ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายระดับได้ซ้ายปกประเป่าพองามโดยเรียง
ดาราลำดับสูงและต่ำในแนวเดียวกันหรือเอียงกันไปเบื้องซ้าย หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ที่มีดารามากกว่า ๒ ดวง ให้ประดับดาราโดยเรียงลำดับเกียรติรองลงมาในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกเอียง
ไปทางซ้าย หรือทางขวาพองาม

๒. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย

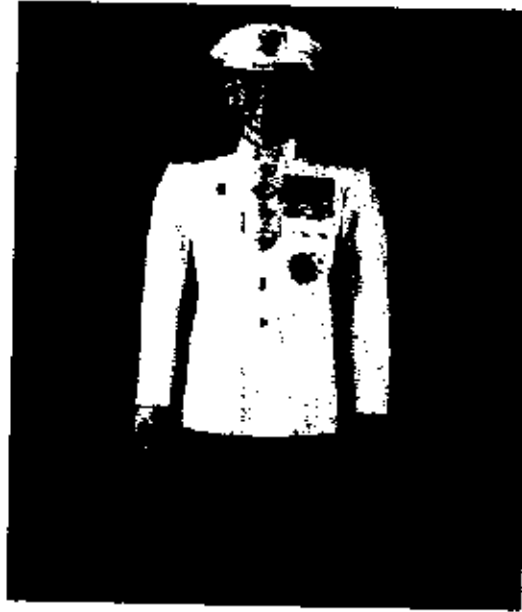
๒.๑ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดดวงตราห้อยกับแพรแถบสวมคอ

- มีดารา เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระราชทานให้แก่บุรุษ ได้แก่ ชั้นทวีติยาภรณ์ช้างเผือกและชั้นทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย

- การประดับดวงตราห้อยกับแพรแถบสวมคอ ให้คล้องแพรแถบไว้ในปกคอเสื้อให้ห้วงและแพรแถบห้อยดวงตราลอดออกมานอกเสื้อระหว่างตะขอดำล่างที่ขอบคอเสื้อกับคุมเม็ดแรกพองาม และให้ส่วนสูงสุดของดวงตรารอดขอบล่างของคอเสื้อ หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดสวมคอมากกว่า ๒ ดวง เพื่อความเหมาะสมและสวยงามควรประดับเพียง ๒ ดวง โดยประดับดวงตราที่มีลำดับเกียรติรองลงมาให้แพรแถบลอดออกมาจากรังคุมเม็ดที่สองให้แพรแถบอยู่ใต้รังคุม

- การประดับดารา ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายระดับได้ชายปกกระเป๋าทองามโดยเรียงดาราลำดับสูงและต่ำในแนวเดียวกันหรือเอียงกันไปเบื้องซ้าย หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่มีดารามากกว่า ๒ ดวง ให้ประดับดาราโดยเรียงลำดับเกียรติรองลงมาในระดับต่ำกว่าดาราดวงแรกเอียงไปทางซ้ายหรือทางขวาพองาม

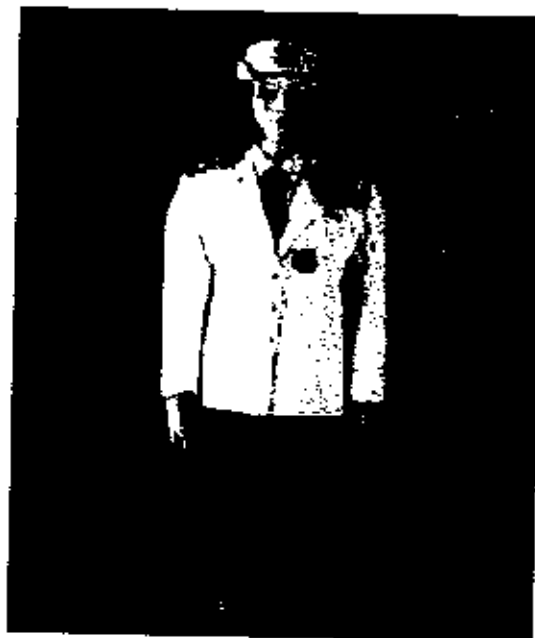
(ภาพประกอบ ๒.๑)

๒.๒ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดดวงตราห้อยกับแพรแถบประดับที่หน้าบ่าเสื้อ มีคารา เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระราชทานให้แก่สตรี ได้แก่ ชั้นทวีติยาภรณ์ช้างเผือก และชั้นทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย

- การประดับดวงตราห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ให้ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้ายพองาม และหากประดับตั้งแต่ ๒ ดวงขึ้นไป ให้ประดับดวงตราที่มีลำดับเกียรติรองลงมาในระดับต่ำกว่าดวงตราที่มีลำดับเกียรติสูงกว่า โดยเรียงลำดับจากด้านรังคมูลหล่นไปปลายบ่าซ้าย

- การประดับคารา ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายพองาม

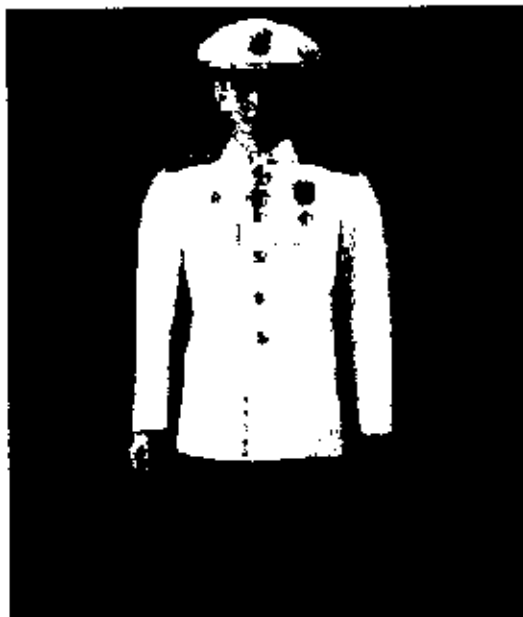
๒.๓ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดดวงตราห้อยกับแพรแถบสวมคอ

เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระราชทานให้แก่บุรุษ ได้แก่ ชั้นตรีตาภรณ์ช้างเผือก และชั้นตรีตาภรณ์มงกุฎไทย การประดับดวงตราห้อยกับแพรแถบสวมคอ ให้คล้องแพรแถบไว้ในปกคอเสื้อให้ห้วน และแพรแถบห้อยดวงตราลอดออกมานอกเสื้อระหว่างตะขอตั้วล่างที่ขอบคอเสื้อกับคุมเม็ดแรกพองาม และให้ส่วนสูงสุดของดวงตราจรดขอบล่างของคอเสื้อ หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดสวมคอมากกว่า ๒ ดวง เพื่อความเหมาะสมและสวยงามควรประดับเพียง ๒ ดวง โดยประดับดวงตราที่มีลำดับเกียรติรองลงมาให้แพรแถบลอดออกมาจากรังคุมเม็ดที่สองให้แพรแถบอยู่ใต้รังคุม (ตั้งรูปประกอบด้านล่าง)

๒.๔ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดดวงตราห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อ

เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระราชทานให้แก่บุรุษ ได้แก่ ชั้นจักรดาภรณ์ช้างเผือก จักรดาภรณ์มงกุฎไทยชั้นเบญจมาภรณ์ช้างเผือก ชั้นเบญจมาภรณ์มงกุฎไทย การประดับดวงตราห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อให้ประดับไว้ที่เหนือปกกระเป๋าสีเสื้อเบื้องซ้ายต่ำกว่าแนวรังคุมเม็ดแรกลงมา ให้ดวงตราอยู่ระหว่างขอบบนปกกระเป๋าพองาม และหากประดับตั้งแต่สองดวงขึ้นไปให้เรียงลำดับเกียรติจากด้านรังคุมไปปลายปากซ้าย

(ภาพประกอบ ๒.๓)

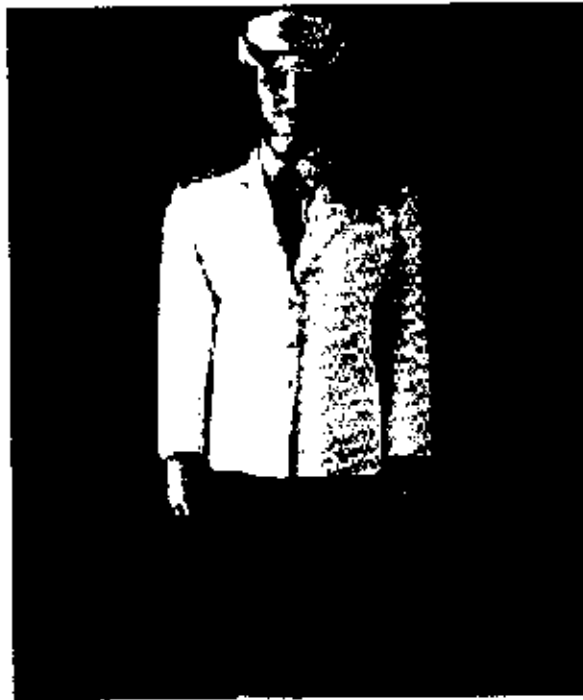

(ภาพประกอบ ๒.๔)

๒.๕ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชนิดดวงตราห้อยกับแพรแถบประดับที่หน้าบ่าเสื้อ

เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระราชทานให้แก่สตรี ได้แก่ ชั้นตรีตาภรณ์ช้างเผือก ชั้นตรีตาภรณ์มงกุฎไทย ชั้นจตุรตาภรณ์ช้างเผือก ชั้นจตุรตาภรณ์มงกุฎไทย ชั้นเบญจมาภรณ์ช้างเผือก ชั้นเบญจมาภรณ์มงกุฎไทย การประดับดวงตราห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ให้ประดับที่หน้าบ่าเสื้อเบื้องซ้าย พองาม และหากประดับตั้งแต่ ๒ ดวงขึ้นไป ให้ประดับดวงตราที่มีลำดับเกียรติรองลงมาในระดับต่ำกว่าดวงตราที่มีลำดับเกียรติสูงกว่า โดยเรียงลำดับจากด้านริ้วคุดมกลั่นไปปลายบ่าซ้าย

การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามหมายกำหนดการ หรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ

ในหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการในพระราชพิธีหรือรัฐพิธี ต่าง ๆ จะมีข้อความระบุการแต่งกายในแต่ละโอกาส เช่น ให้แต่งกายเต็มยศ ครึ่งยศ หรือปกติขาว แล้วแต่กรณี ผู้แต่งกายต้องตรวจสอบหมายกำหนดการหรือข้อความที่ระบุการแต่งกาย ในกำหนดนัดหมายของทางราชการให้ชัดเจน ทั้งนี้ การที่จะประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ร่วมกับการแต่งกายดังกล่าวตามที่ระบุไว้ได้อย่างถูกต้องนั้น มีหลักสำคัญที่ควรทราบ ดังนี้

การแต่งกายเต็มยศ (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงสีดำ)

(๑) ไม่ระบุชื่อสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ให้สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานเพียงสายเดียว โดยประดับดาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานแต่ละตระกูลตามลำดับเกียรติ

(๒) ระบุชื่อสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ให้สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ระบุ ซึ่งแม้ว่าจะได้รับพระราชทานสายสะพายที่มีลำดับเกียรติสูงกว่าก็ตาม เช่น ระบุให้สวมสายสะพายมงกุฎไทย หากได้รับพระราชทานประถมาภรณ์มงกุฎไทยและประถมาภรณ์ช้างเผือกแล้ว ก็ให้สวมสายสะพายประถมาภรณ์มงกุฎไทย แต่ให้ประดับดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดของแต่ละตระกูลที่ได้รับพระราชทานตามลำดับเกียรติ

- หากมิได้รับพระราชทานสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ระบุชื่อ

ให้สวมสายสะพายหรือประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานโดยประดับดารา ตามลำดับเกียรติ เช่น หมายกำหนดการให้แต่งกายเต็มยศ สวมสายช้างเผือก หากได้รับพระราชทานชั้นสูงสุดประถมาภรณ์มงกุฎไทย โดยยังไม่ได้รับพระราชทานประถมาภรณ์ช้างเผือก ให้สวมสายสะพายประถมาภรณ์มงกุฎไทย
ดังภาพตัวอย่างต่อไปนี้

๑. เสื้อขาว กางเกงดำ รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ

๒. กระดุมกลมรูปครุฑ

๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง

๔. สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดหรือตามที่ระบุ

๕. ประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานตามลำดับเกียรติ

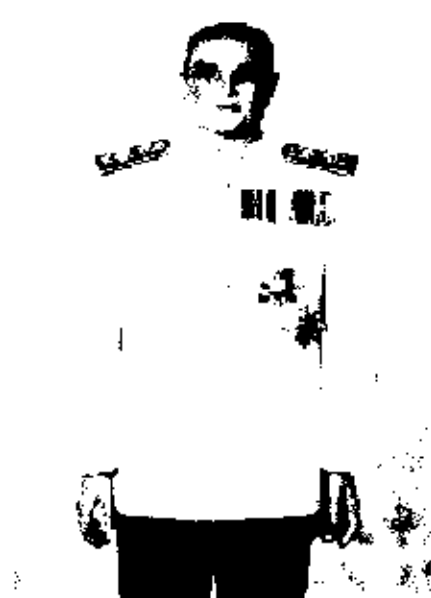

๑. เสื้อขาว กระโปรงดำ รองเท้าหุ้มส้นดำ
๒. กระดุมกลมรูปครุฑ
๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุด หรือตามที่ระบุ
๕. ประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานตามลำดับเกียรติ

การแต่งกายครึ่งยศ (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงสีดำ)

(๑) ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย จะแต่งกายเช่นเดียวกับ เต็มยศ โดยประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน ให้ประดับดาราชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน แต่ละตระกูล แต่ไม่ต้องสวมสายสะพาย

(๒) ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย จะแต่งกายเช่นเดียวกับ เต็มยศ โดยประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน
ดังภาพตัวอย่างต่อไปนี้

๑. เสื้อขาว กางเกงดำ รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
๒. กระดุมกลมรูปครุฑ
๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. ประดับดวงตราหรือดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานเหมือนแต่งเต็มยศ
๕. ส่วนผู้ได้รับพระราชทานชั้นสายสะพาย เมื่อประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้ว ไม่ต้องสวมสายสะพาย

๑. เสื้อขาว กระโปรงดำ รองเท้าหุ้มส้นดำ
๒. กระตุ้มกลมรูปครุฑ
๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. ประดับดวงตราหรือดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานเหมือนแต่งตั้งเดิมยศ
๕. ส่วนผู้ได้รับพระราชทานชั้นสายสะพาย เมื่อประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้วไม่ต้องสวมสายสะพาย

การแต่งกายปกติขาว (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงสีขาว)

(๑) ให้ประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามชั้นตราที่ได้รับพระราชทาน แต่หากระบุให้แต่งกายปกติขาวประดับเหรียญ ให้ประดับเฉพาะเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่ออกสื่อเบื้องซ้ายโดยไม่ประดับดาราหรือสายสะพาย

(๒) กรณีเป็นงานศพซึ่งมีกำหนดการระบุให้แต่งกายเต็มยศหรือปกติขาวไว้ทุกขีให้สวมปลอกแขนสีดำที่แขนเสื้อข้างซ้าย

ดังภาพตัวอย่างต่อไปนี้

๑. เสื้อขาว กางเกงขาว รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
๒. กระตุ้มกลมรูปครุฑ
๓. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. ประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่ออกสื่อเหนือกระเป๋าด้านซ้าย

๑. เสื้อขาว กระโปรงขาว รองเท้าหุ้มส้นดำ
(ไม่สวมถุงน่องสีเข้มหรือสีดำ)
๒. กระตุ้มกลมรูปครุฑ
๓. คีตเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
๔. ประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์
และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อด้านซ้าย

การแต่งกายชุดสากล จะไม่มีการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นอันขาด จะประดับได้เฉพาะเครื่องหมายคลุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานเพียงชั้นตราเดียว หากได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์หลายตระกูล ให้เลือกประดับชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานตระกูลใดตระกูลหนึ่งเพียงตระกูลเดียวในแต่ละโอกาส โดยให้ประดับที่ปกเสื้อส่วนล่างข้างซ้ายของเสื้อตัวนอก

การแต่งกายชุดไทย จะไม่มีการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นอันขาด จะประดับได้เฉพาะเครื่องหมายคลุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานเพียงชั้นตราเดียว เช่นเดียวกับการแต่งกายชุดสากล โดยให้ประดับดังนี้

- บุรุษ ให้ประดับบริเวณหน้าอกบนปากกระเป๋าสีเสื้อเบื้องซ้ายใกล้แนวรวงนม และประดับได้

เฉพาะกับชุดไทยสีพื้น

- สตรี ให้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายและประดับได้เฉพาะกับชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ และชุดไทยบรมพิมาน
ดังภาพตัวอย่างต่อไปนี้

การแต่งกายสำหรับข้าราชการพลเรือนนอกประจำการ

ในโอกาสที่จะต้องเข้าเฝ้าฯ หรือแต่งกายด้วยเครื่องแบบพิธีการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตาม หมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทรงราชการ ข้าราชการนอกประจำการ เช่น ข้าราชการที่ เกษียณอายุแล้ว หรือผู้ที่ลาออกจากราชการแล้ว หรือผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น อดีต รัฐมนตรี สามารถแต่งเครื่องแบบและประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้เช่นเดียวกับข้าราชการประจำการ เว้นแต่ให้ติดเครื่องหมายแสดงสังกัดเดิมที่ปกคอเสื้อด้านหน้าข้างซ้าย และเครื่องหมายอักษร “นก” (อ่านว่า นอ-กอ) ย่อมาจากคำว่า “นอกราชการ” ทำด้วยโลหะโปร่งสีทองไม่มีขอบ สูง ๒ เซนติเมตร ที่ปกคอเสื้อด้านหน้าข้างขวา

การเก็บรักษาเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยเป็นศิลปวัตถุ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยมาแต่โบราณ พระมหากษัตริย์ทรงสร้างขึ้นพระราชทานให้ประดับเป็นเกียรติยศแก่ผู้มีความชอบในทางราชการและส่วนพระองค์ เป็นเครื่องหมายแสดงความชอบของผู้ประกอบคุณงามความดี เครื่องราชอิสริยาภรณ์ย่อมมีการเสื่อมสภาพชำรุดเสียหายได้ตามธรรมชาติหรือจากการใช้งาน การเสื่อมสภาพจากสาเหตุต่าง ๆ ย่อมจะป้องกันได้ด้วยการดูแลเก็บรักษาไว้ในสถานภาพที่เหมาะสม การระมัดระวังในการประดับไปในงานต่าง ๆ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ก็จะคงสภาพเดิมได้นานเท่านาน การจะยืดอายุการใช้งานได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าบำรุงรักษาเพิ่ม และจะเป็นการช่วยกันรักษาเครื่องประดับเกียรติยศอันเป็นมงคลและสูงค่าของชาติให้คงสภาพดีพร้อมที่จะใช้ประดับได้ตลอดเวลา ทั้งจะเป็นการช่วยลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ของทางราชการได้ด้วย

วิธีการเก็บรักษาเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๑. เครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นของสูง ควรเก็บรักษาในที่สูงเหมาะสมควรแก่การเคารพบูชา เป็นการแสดงความจงรักภักดี และน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้พระราชทาน จะเป็นมงคลสูงสุดก่อให้เกิดความสุขความเจริญแก่ตนเองและครอบครัว
๒. ควรเก็บในที่ปลอดภัย ป้องกันการสูญหาย
๓. ภายหลังการใช้ประดับแต่ละครั้ง ควรใช้ผ้าสะอาดนุ่มทำความสะอาดเบา ๆ แล้วห่อด้วยกระดาษแก้วไว้ให้มิดชิด นำใส่กล่องปิดฝาให้สนิทป้องกันฝุ่นละอองและไม่ให้กระทบกับอากาศ
๔. ไม่ควรเก็บในสถานที่ที่มีแดดส่องตลอดเวลา หรือมีแสงไฟร้อนแรงและต้องไม่อับชื้นปกติ มักจะเก็บไว้ในอุณหภูมิต่ำเป็นห้องปรับอากาศได้จะดีที่สุด
๕. ควรตรวจตราและเหรียญราชอิสริยาภรณ์ อาจเสื่อมสภาพได้จากความไม่บริสุทธิ์ของอากาศ ฝุ่นละออง ก๊าซเสียชนิดต่าง ๆ ถ้าเก็บไว้ในตู้นิรภัย หรือตู้เหล็ก ควรห่อให้มิดชิดตามข้อ ๒ เพราะสีที่ใช้พ่นหรือทาตู้เหล็กจะทำปฏิกิริยากับโลหะเงินจะทำให้เงินดำ
๖. ไม่ควรใช้สารกันแมลงชนิดต่าง ๆ เนื่องจากเมื่อสารระเหยออกมาจะทำปฏิกิริยากับโลหะเงินและส่วนที่เป็นกะโหลกทองในเครื่องหมายแพรปักเงิน ดันทอง ทำให้เปลี่ยนเป็นสีดำได้
๗. สายสะพายและแพรแถบทอด้วยด้ายและใยไหม ควรเก็บในที่ไม่ร้อนไม่อับชื้นเพราะ ความร้อนและความชื้นจะทำให้เนื้อผ้ายืดขยายและหดตัวอยู่ตลอดเวลา จะทำให้เนื้อผ้าแห้งแข็งกรอบ ถ้ามีความชื้นทำให้เนื้อผ้ายุ่ยเปื่อย อาจเกิดเชื้อราและรอยต่าง อายุการใช้งานจะสั้น
๘. แสงสว่างเป็นอันตรายต่อสีของผ้าสายสะพายและแพรแถบ แสงจะทำให้สีของผ้าซีดเร็ว ควรเก็บในที่ทึบแสง ในห้องปรับอากาศได้ก็จะดี

๙. ผ้าสายสะพายควรเก็บโดยวิธีม้วนเป็นวงกลมผ้าจะได้ไม่ยับ หรือเก็บโดยวิธีวางไว้ตามขา การเก็บโดยวิธีพับซ้อนกันจะทำให้เกิดรอยพับ จะเกิดรอยต่างสีซีดตามแนวของรอบพับนั้น

๑๐. เมื่อเก็บไว้โดยมิได้นำมาประดับเป็นเวลานานควรตรวจสอบบ้างเป็นครั้งคราว

การเสื่อมสภาพของเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การเสื่อมสภาพของเครื่องราชอิสริยาภรณ์เกิดได้จากสาเหตุหลายประการ เช่น

๑. การขาดความระมัดระวังในการจับต้อง การเก็บรักษา การใช้ประดับ ช่อมจะเกิดการเสื่อมสภาพได้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

๒. การเก็บไว้ในสถานที่สภาพสิ่งแวดล้อมไม่ดี อากาศไม่ดี มีแก๊สเสียชนิดต่าง ๆ ความร้อนสูง ความชื้นมาก แสงแดดส่อง อุณหภูมิไม่คงที่

๓. การมีสัตว์แมลงต่าง ๆ เข้าไปทำความสกปรก ทำลายผ้าแพรแถบได้ เช่น ตัวสามง่ามกินผ้า มด แมลงสาป ปลวก แมลงปีกแข็ง

๔. การเกิดเชื้อจุลินทรีย์และเชื้อรา ความชื้นจะทำให้เกิดกลิ่นและก๊าซ เมื่อก๊าซกระทบกับอากาศจะเปลี่ยนเป็นกรด ก๊าซเหล่านี้จะทำปฏิกิริยากับโลหะวัตถุที่ใช้ทำเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทำให้เสื่อมสภาพบนเนื้อวัตถุ

ข้อควรระวังในการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๑. ก่อนจับต้องเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต้องแน่ใจว่ามีมือสะอาด

๒. หลีกเลี่ยงการจับต้องตัวเหรียญโดยตรง เพราะนิ้วมือมีคราบเหงื่อจะทำให้เป็นรอยต่างเกิดคราบสกปรกในเวลาต่อมา

๓. การจับต้องเหรียญ ดวงตรา ดารา ควรจับที่ขอบนอกของเหรียญให้กระชับและมั่นคง ป้องกันการตกหล่น โดยใช้นิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ นิ้วกลางและนิ้วนางประคอง หรือจะจับที่บริเวณหูห้อยของแพรแถบเหรียญก็ได้ ถ้าเป็นดวงตรา ดวงดารา ควรจับที่ขอบนอกดังกล่าวแล้วยกขึ้นวางบนฝ่ามือ อีกข้างหนึ่งป้องกันการพลัดหล่น

๔. ถ้าเป็นไปได้ควรสวมถุงมือเพื่อป้องกันคราบเหงื่อที่จะทำให้เกิดรอยคราบสกปรก

๕. ระวังการกระทบกระแทกกับของแข็งหรือตกหล่น จะทำให้ส่วนที่ลงยาแกะทေးเหรียญจะบุบ ชำรุด

๖. ขณะสวมสายสะพายควรระวังการนั่ง การยืน เพราะดวงตรา ดวงดาราห้อยสายสะพาย จะกระทบกระแทกกับของแข็ง หรือเกี่ยวกับสิ่งของข้างเคียง

๗. ควรแน่ใจว่าสปริงขอเกี่ยวดวงตรายังแข็งแรงดี จะได้ไม่เกิดปัญหาขณะใช้ประดับ

๘. เมื่อสอดก้านเสียบของดวงดาราเข้ากับตัวหนอนแล้ว ควรตรวจว่าได้สอดส่วนปลายของก้านเสียบเข้า “ขอเกี่ยว” ให้มั่นคงดีแล้ว

๙. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย ควรเก็บตังค์ดวงตราห้อยสายสะพายเพื่อป้องกันการชำรุดหรือตกสูญหาย

๑๐. สายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ควรปรับความยาวให้ได้พอเหมาะกับความสูงของแต่ละบุคคล

วิธีการทำความสะอาดเครื่องราชอิสริยาภรณ์

โดยปกติถ้าได้เก็บรักษาอย่างถูกวิธีแล้ว ดวงตรา ดารา และเหรียญต่าง ๆ จะคงสภาพเดิมอยู่ได้นาน แต่ถ้าเกิดเป็นรอยต่างตำไม่สวยนิยมใช้ผงขัดเงินกับแปรงขนอ่อนนุ่ม ๆ ไม่ควรใช้ผงขัดหรือผงซักฟอกเพราะจะทำให้เป็นรอยขีดข่วนบนหน้าเหรียญ ผงขัดทองเหลืองไม่ควรใช้เพราะจะทำให้ลวดลายสับสน ไขยาไนต์ทำให้เงินขาวดีแต่จะเกิดปฏิกิริยาแรงเกินไปและเป็นอันตรายแก่ผู้ใช้

การคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

การคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นหน้าที่ของผู้ได้รับพระราชทานฯ ต้องกระทำโดยส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ติดตามเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก พ.ศ.๒๔๘๔ มี ๔ กรณี คือ

๑. คืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรอง เมื่อผู้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้รับพระราชทานชั้นสูงขึ้น (เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก หรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎไทย) ผู้รับพระราชทานต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรอง แต่ไม่ต้องคืนประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นที่ส่งคืน หากไม่สามารถส่งคืนได้ด้วยประการใด ๆ จะต้องชดใช้ราคาเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับไปให้แก่ทางราชการตามราคาที่กำหนด

๒. คืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกชั้นที่ได้รับ เมื่อผู้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ถึงแก่กรรมให้ทายาทเป็นผู้ส่งคืน (เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก หรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎไทย) คืนภายในกำหนด ๓๐ วัน แต่ไม่ต้องคืนประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นที่ส่งคืน หากไม่สามารถส่งคืนด้วยประการใด ๆ ทายาทจะต้องรับผิดชอบชดใช้ราคาเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับไปให้แก่ทางราชการตามราคาที่กำหนด

๓. คืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์เมื่อทรงพระกรุณาให้เรียกคืน ผู้รับพระราชทานจะต้องส่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกชั้นที่เรียกคืนพร้อมทั้งประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ด้วย

๔. การส่งคืนเป็นเงินสดใช้แทนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ไม่สามารถส่งคืนได้ด้วยกรณีใด ๆ ให้ส่งเป็นเงินสด หรือแคชเชียร์เช็คของธนาคารในกรุงเทพมหานครเท่านั้น หรือตัวแลกเงินสั่งจ่ายในนาม “สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี” โดยตรงที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี หรือโดยผ่านต้นสังกัดตามบัญชีราคาชดใช้แทนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ไม่สามารถส่งคืนได้ที่ใช้อยู่ในปีที่ส่งคืน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๓ กำหนดให้มีการปรับราคาทุก ๓ ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๓๓ เป็นต้นมา ในปัจจุบันนี้ สำนักนายกรัฐมนตรีได้มีประกาศปรับปรุงราคาชดใช้แทนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ไม่สามารถส่งคืนตามกฎหมาย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๘ - ๒๕๕๐
